

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้
  - 1.1 ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
  - 1.2 ระดับสติปัญญาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
  - 1.3 ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนได้
  - 1.4 สาเหตุที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญา
  - 1.5 หลักการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
  - 1.6 หลักสูตรของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
  - 2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้จากการเลียนแบบของ Albert Bandura
  - 2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้จากการฝึกของ Thorndike
  - 2.3 ทฤษฎีการเสริมแรงของ Skinner
3. การอ่าน
  - 3.1 ความหมายของการอ่าน
  - 3.2 จุดมุ่งหมายของการอ่าน
  - 3.3 ความสำคัญของการอ่าน
  - 3.4 การสอนอ่าน
  - 3.5 ปัญหาและข้อบกพร่องในการอ่าน
  - 3.6 หลักการและทฤษฎีการสอนอ่าน
  - 3.7 วิธีการสอนอ่านและขั้นตอนในการสอนอ่าน
  - 3.8 การสอนอ่านภาษาไทย
4. สื่อการเรียนการสอน
  - 4.1 ความหมายของสื่อการสอน
  - 4.2 ทักษะการใช้สื่อการสอน

- 4.3 ประโยชน์ของสื่อการสอน
5. การสอนอ่านโดยใช้สื่อฉลากอาหาร
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้

1.1 ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ผดุง อารยะวิญญู (2538 : 39) ได้ให้ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง บุคคลที่มีพัฒนาการช้ากว่าคนปกติทั่วไป เมื่อวัดระดับสติปัญญาโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานแล้วปรากฏว่ามีสติปัญญาต่ำกว่าบุคคลปกติทั่วไป เมื่อสังเกตจากพฤติกรรมจะพบว่าบุคคลประเภทนี้มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบุคคลปกติทั่วไปในวัยเดียวกัน

พัชรวิวัลย์ เกตุแก่นจันทร์ (2537 : 8) ได้ให้ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าปกติปรากฏร่วมกับมีความจำกัดทางทักษะด้านการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะหรือมากกว่าได้แก่การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน ทักษะทางสังคมการใช้สาธารณสมบัติ การควบคุมตนเอง สุขอนามัยและความปลอดภัย การเรียนวิชาการเพื่อชีวิตประจำวันการใช้เวลาว่างการทำงาน และลักษณะของความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี

กัลยา สุตบุตร (2535 : 9) หน่วยงานทางการแพทย์คือ ICD 10 (International Classification of Disease) ซึ่งปฏิบัติงานภายใต้กำกับองค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ได้ให้ความหมายของภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา (Mental Retardation) คือภาวะที่สมองหยุดพัฒนาการหรือพัฒนาได้ไม่สมบูรณ์ทำให้เกิดความบกพร่องของทักษะต่างๆ ในระยะพัฒนาการส่งผลให้กระทบต่อเขาวิปัญญาทุกด้าน เช่น ความสามารถทางสติปัญญา ภาษา การเคลื่อนไหว และทักษะทางสังคมมีความบกพร่องทางการปรับตัวอาจมีหรือไม่มีความคิดปกติทางกายหรือจิตร่วมด้วย

อัจฉราวรรณ มะกาเจ (2541 : 9) ได้สรุปภาวะสมองหยุดพัฒนาหรือพัฒนาได้ไม่เต็มที่ทำให้เกิดความจำกัดทางด้านความสามารถทางสติปัญญา มีระดับเขาวน ปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ทุก ๆ ด้านร่วมกับความจำกัดทาง ด้านการเรียน และทักษะการปรับตัวให้

สอดคล้องกับความต้องการในชีวิตประจำวัน ตามสภาพแวดล้อม ของสังคมปกติอาจจะมี หรือไม่มีความผิดปกติทางร่างกายหรือทางจิตร่วมด้วยทั้งนี้จะต้องเกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี

อภิขญา สวัสดิ์ (2546 : 6) ความหมายของภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่สมองหยุดพัฒนาหรือพัฒนาได้ไม่เต็มที่ทำให้เกิดความจำกัดทางด้านความสามารถทาง สติปัญญา มีระดับเขาวัวปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติในทุกๆ ด้าน ร่วมกับความจำกัดทางการ เรียนและทักษะการปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการในชีวิตประจำวันตามสภาพแวดล้อม ของสังคมปกติ อาจจะมีหรือ ไม่มีความผิดปกติทางกายหรือทางจิตร่วมด้วย ทั้งนี้จะต้องเกิดขึ้น ก่อนอายุ 18 ปี

ศรียา นิยมธรรม (2534 : 25) ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ระดับสติปัญญา ที่ด้อยหรือต่ำกว่าปกติเนื่องจากการพัฒนาการของสมอง หรือจิตใจหยุดชะงัก เจริญเติบโตไม่ เต็มที่ทำให้มีความสามารถจำกัดในด้านการเรียนไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคม และมีการ เจริญเติบโตไม่สมวัย

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กที่มี พัฒนาการทางด้านสมองหยุดพัฒนาส่งผลต่อสภาพร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ และ จิตใจ ทำให้มีพัฒนาการล่าช้ากว่าเด็กปกติทั่วไป ทำให้เกิดปัญหาในหลายด้านเช่น การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง ในการควบคุมตนเอง ตลอดจนการเรียนรู้ทางด้านวิชาการ การดำรงชีวิตประจำวัน ทั้งนี้จะต้องเกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี

1.2 ระดับสติปัญญาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ระดับของสติปัญญาอ่อนจัดโดยองค์การ 3 แห่ง

ระดับปัญญาอ่อน	หน่วยงาน		
	AAMD (1983) สติปัญญา	DAM 111(1980) สติปัญญา	WHO (1980) สติปัญญา
ขั้นเล็กน้อย (Mild)	50-55 ถึง 70	50-70	50-70
ขั้นปานกลาง (Moderate)	34-40 ถึง 50-55	35-49	35-49

ขั้นรุนแรง (Severe)	20-25 ถึง 35-40	20-34	20-34
ขั้นรุนแรงมาก (Profound)	ต่ำกว่า 20-25	ต่ำกว่า 20	ต่ำกว่า 20

ที่มา : ผดุง อารยะวิญญู 2538 : 40

เด็กปัญญาอ่อนในแต่ละระดับมีความสามารถแตกต่างกันความสามารถนี้นักจิตวิทยาเรียกว่า “พฤติกรรมการปรับตัว (Adaptive Behavior) สโลน และเบียร์ช (Sloan and Birch, 1955:40) ได้สรุปพฤติกรรมของเด็กปัญญาอ่อนแต่ละระดับไว้ดังนี้

ความสามารถของเด็กปัญญาอ่อน

อายุ	ปฐมวัย	วัยเรียน	วัยผู้ใหญ่
ระดับปัญญา	(0-5 ขวบ)	(6-21 ปี)	(21 ปี ขึ้นไป)
อ่อน	วุฒิภาวะและพัฒนาการ	การศึกษา	สังคมและอาชีพ
1. ขั้นเล็กน้อย (mild)	สามารถพัฒนาทักษะในการสื่อสารความหมายและทักษะทางสังคมได้ยังไม่สามารถสังเกตความแตกต่างจากเด็กปกติได้มากนักจนกว่าเด็กจะโตขึ้น	สามารถเรียนได้สูงสุดประมาณชั้นประถมปีที่ 6 เมื่อเด็กมีอายุในวัยรุ่นไม่สามารถเรียนวิชาสามัญได้เท่าเทียมกับเด็กปกติควรได้รับการศึกษาที่จัดเฉพาะเด็กประเภทนี้	สามารถประกอบอาชีพและอยู่ในสังคมได้หากได้รับการศึกษาและการฝึกอาชีพอย่างเพียงพอต้องการการดูแลและเอาใจใส่จากผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเมื่อมีปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจ
2. ขั้นปานกลาง (moderate)	สามารถพูดได้ พอสื่อสารกับผู้อื่นได้มีพัฒนาการช้าพอช่วยตัวเองได้ต้องการการควบคุมดูแลจากผู้ใกล้ชิด	สามารถเรียนได้ถึงประมาณชั้นประถมปีที่ 4 เมื่ออายุถึงวัยรุ่นหากได้รับการศึกษาที่เหมาะสม	สามารถทำงานประเภทที่ไม่ต้องใช้ทักษะมากนัก (unskilled , semiskilled) ต้องการการดูแลและเอาใจใส่จากผู้ใกล้ชิด

3. ขั้นรุนแรง (severe)	มีปัญหาในการเคลื่อนไหว พูดไม่ค่อยได้หรือพูดไม่ได้เลย ช่วยตัวเองไม่ได้	เรียนหนังสือไม่ได้สอนให้พูดได้บ้าง ฝึกเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยได้บ้าง	ต้องการดูแลเอาใจใส่จากผู้ใกล้ชิด ช่วยตัวเองได้บ้างแต่น้อย
4. ขั้นรุนแรงมาก (profound)	ช่วยตัวเองไม่ได้ มีความสามารถน้อยที่สุด ต้องได้รับการดูแลจากแพทย์	ฝึกให้ช่วยตัวเองได้บ้าง แต่ไม่ค่อยได้ผลมากนัก	ช่วยตัวเองไม่ได้ ต้องอยู่ใต้การควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด

ที่มา : ผดุง อารยะวิญญู 2538 : 40 - 41

คำจำกัดความทางการศึกษา

ในทางการศึกษาเด็กปัญญาอ่อนในระดับ 1 ที่มีภาวะปัญญาอ่อนในระดับเล็กน้อยถือว่าเป็นเด็กปัญญาอ่อนที่เรียนได้ (Educable mentally retarded) เด็กปัญญาอ่อนในระดับที่ 2 ที่มีภาวะปัญญาอ่อนในระดับปานกลางเป็นเด็กปัญญาอ่อนที่พอฝึกอบรมได้ (Trainable mentally retarded) ส่วนเด็กปัญญาอ่อนในระดับ 3 และ 4 มีนิยามทางการศึกษาเหมือนกับนิยามทางการแพทย์ นั่นคือ เป็นเด็กปัญญาอ่อนขั้นรุนแรง และรุนแรงมาก ตามลำดับ เนื่องจากเด็กปัญญาอ่อนมีสภาพปัญหา ความต้องการ และความสามารถแตกต่างกันในแต่ละระดับ การจัดการศึกษาควรแตกต่างกัน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กปัญญาอ่อนแต่ละคน ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อนที่จะกล่าวถึงมี 3 ระดับ ดังนี้

1. เด็กปัญญาอ่อนที่เรียนได้

2. เด็กปัญญาอ่อนที่ฝึกได้

3. เด็กปัญญาอ่อนที่มีระดับสติปัญญาต่ำมาก ซึ่งรวมเด็กปัญญาอ่อน 2 ประเภทเข้าด้วยกัน คือ ปัญญาอ่อนขั้นรุนแรง และเด็กปัญญาอ่อนขั้นรุนแรงมาก เพราะการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อน 2 ประเภทสุดท้ายนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกัน (ผดุง อารยะวิญญู, 2538 : 40 - 42) โดยสรุป คือ เด็กปัญญาอ่อนประเภทนี้เรียนไม่ได้และฝึกไม่ได้

คำจำกัดความเด็กปัญญาอ่อนที่เรียนได้

เด็กปัญญาอ่อนที่เรียนได้ หมายถึง เด็กปัญญาอ่อนที่มีระดับสติปัญญาอยู่ระหว่าง 50-70 วัดโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน มีสติปัญญาและความเฉลียวฉลาดไม่เท่าเทียมกับเด็กปกติ

ในวัยเดียวกัน และมีพฤติกรรมทางสังคมไม่เหมาะสมกับวัยนิยมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้เกิดความสะดวกในการจัดการศึกษา อาจให้นิยามเด็กปัญญาอ่อนที่เรียนหนังสือได้ดังนี้

เด็กปัญญาอ่อนที่เรียนหนังสือได้ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่มากนัก มีพัฒนาการล่าช้า ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ เมื่อวัดระดับสติปัญญาแล้วได้ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 ถึง 3 เมื่อค่าเฉลี่ยของระดับสติปัญญาเท่ากับ 100 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของแบบทดสอบเท่ากับ 15-16 และผลการประเมินพฤติกรรมการปรับตัวต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ (ผดุง อารยะวิญญู, 2538 : 40-42)

1.3 ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนได้

1.3.1 ลักษณะทางบุคลิกภาพ

1) เด็กปัญญาอ่อนมักคิดว่าตนจะประสบความสำเร็จไม่ว่าในการเรียนหรือการทำงานใดๆ ก็ตามทั้งนี้เพราะว่าเด็กเคยประสบความสำเร็จมาก่อน ดังนั้นเด็กปัญญาอ่อนประเภทนี้จึงพยายามหลีกเลี่ยงบางสิ่งบางอย่างที่จะนำความสำเร็จมาให้ เช่น เด็กที่ไม่เคยประสบความสำเร็จ ในการเรียนคณิตศาสตร์ มักหลีกเลี่ยงการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เพราะไม่ต้องมีประสบการณ์ล้มเหลวซ้ำอีก

2) เด็กปัญญาอ่อนมักพึ่งพาอาศัยผู้อื่นในการแก้ปัญหาต่างๆ แม้แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเด็กไม่แน่ใจในความสามารถของตน ครูหลายคนมักจะไต่ถามเด็กปัญญาอ่อนพูดเสมอว่า ผมทำไม่ได้ มันยากทำไม่ได้ ดังนั้นเด็กปัญญาอ่อนจึงต้องได้รับความช่วยเหลือในด้านการเรียนจากครู ครูผู้ช่วย และเพื่อนนักเรียน

3) เด็กปัญญาอ่อนมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง ความรู้สึกที่ไม่ดีในที่นี้หมายถึง ความรู้สึกที่ว่าตนเป็นคนไม่มีความสามารถทัศนคติต่อตนเองเช่นนี้ มีส่วนทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน

1.3.2 ลักษณะการเรียนรู้

- 1) เด็กปัญญาอ่อนมีช่วงความสนใจสั้น สนใจบทเรียนได้ไม่นาน
- 2) เด็กปัญญาอ่อนเสียสมาธิง่าย มักจะหันเหความสนใจไปจากบทเรียนเสมอ
- 3) เด็กปัญญาอ่อนมีปัญหาในการหาความสัมพันธ์ (ความเหมือน) และการจำแนกความแตกต่าง เช่น ไม่สามารถบอกความเหมือนกันและความแตกต่างกันของรูปทรงเรขาคณิตได้

- 4) เด็กปัญญาอ่อนมีปัญหาในด้านความจำ เช่น จำสิ่งที่เรียนไปแล้วไม่ได้
- 5) เด็กปัญญาอ่อนมีปัญหาในการถ่ายโยงความรู้ เช่น ไม่สามารถนำความรู้ที่เรียนมาไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้
- 6) เด็กปัญญาอ่อนมีปัญหาในการเรียนสิ่งที่เป็นนามธรรม การสอนจึงควรเน้นสิ่งที่เป็นรูปธรรมเป็นสำคัญ

1.3.3 ภาษาและการพูด

เด็กปัญญาอ่อนมีปัญหาในการพูดและภาษา เช่น พูดไม่ชัด รู้คำศัพท์จำนวนจำกัด เขียนประโยคไม่ถูกต้อง เป็นต้น เนื่องจากเด็กปัญญาอ่อนมีข้อจำกัด ทางภาษาอาจเป็นผลให้มีปัญหาในการเรียนวิชาอื่นด้วย เนื่องจากการเรียนเนื้อหาวิชาต่างๆ ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจทางภาษาเป็นส่วนประกอบสำคัญ

1.3.4 ร่างกายและสุขภาพ

เด็กปัญญาอ่อนอาจมีปัญหาเกี่ยวกับร่างกายและสุขภาพในด้านต่อไปนี้

- 1) ส่วนสูงและน้ำหนักเด็กปัญญาอ่อน อาจมีส่วนสูงและน้ำหนัก โดยเฉลี่ยต่ำกว่าเด็กปกติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่เด็กปัญญาอ่อนมีพัฒนาการทางร่างกายช้ากว่าเด็กปกติ

- 2) การเคลื่อนไหวของเด็กปัญญาอ่อนส่วนมากมีพัฒนาการตลอดจนความสามารถในด้านการเคลื่อนไหวดีน้อยกว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน

- 3) สุขภาพเด็กปัญญาอ่อนเป็นจำนวนมากมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการรักษาสุขภาพทั่วไป การเจ็บป่วยและปัญหาเกี่ยวกับฟัน

1.3.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เด็กปัญญาอ่อนมักมีปัญหาในการเรียนแทบทุกวิชา ผลการเรียนต่ำ เรียนไม่ทันเพื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจ การเรียนคณิตศาสตร์ทั้งในด้าน การบวก การลบ การคูณ การหาร และเลขโจทย์ปัญหา (ผดุง อารยะวิญญู, 2538 : 44-46)

1.4 สาเหตุที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญา

การระบุสาเหตุที่แท้จริงของความบกพร่องทางสติปัญญาทำได้ยากมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานี้สามารถระบุสาเหตุที่แท้จริงได้เพียงร้อยละ 6-15 เท่านั้น ที่เหลือยังไม่สามารถหาสาเหตุที่แท้จริงได้ แอชแมน และเอนกินส์ กล่าวว่าในจำนวนไม่เกินร้อยละ 20 ของผู้ที่มีความ

บกพร่องทางสติปัญญาที่สามารถระบุสาเหตุได้นั้นมีสาเหตุมาจาก 3 สาเหตุสำคัญ คือ Ashman and Elkins. 1996 (อ้างอิงมาจาก นิภาพร ปวนสุรินทร์. 2542 : 14)

1. สาเหตุจากสภาพแวดล้อมทางครอบครัว สาเหตุนี้มีองค์ประกอบจาก ส่วนที่น่าพิจารณาคือ องค์ประกอบของครอบครัวเอง และองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมภายนอก แม้จะสรุปไม่ได้ว่าส่วนใดมีอิทธิพลมากน้อยเพียงใด และในส่วนใหญ่บ้าง แต่จากการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง พบว่า องค์ประกอบสองส่วนนี้มีความสำคัญต่อเด็กไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน สภาพแวดล้อมในที่นี้หมายถึง สิ่งที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งมีสาเหตุมาจากขาดการกระตุ้น ทางด้านจิตใจ และสังคม เนื่องมาจากครอบครัวมีฐานะยากจน ขาดการศึกษา พ่อแม่ทำให้ ลูกที่เกิดมาขาดโอกาสที่ดีในการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมและขาดการกระตุ้นทางด้าน สัมผัสรับรู้ตั้งแต่เด็ก เนื่องมาจากความบกพร่องทางด้านร่างกาย หรือด้านประสาทสัมผัส เช่น หูหนวก ตาบอด หรือพิการอย่างใดอย่างหนึ่ง ประกอบกับพ่อแม่ขาดความเอาใจใส่ดูแลทำให้ เด็กไม่ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการที่ดีพอ

2. สาเหตุจากองค์ประกอบทางกรรมพันธุ์ มีหลายประเภทคือ

2.1 ความซินโดรม (Down Syndrome) เกิดจากโครโมโซมมีจำนวนผิดปกติ ในตำแหน่งคู่ที่ 21 หรือที่เรียกว่ากลุ่ม G1 โดยมีโครโมโซมเกินมาหนึ่งแท่ง ซึ่งคนปกติจะมี โครโมโซมจำนวน 22 คู่ หรือ 44 ข้าง และมีส่วนควบคุมเกี่ยวกับเพศอีก 1 คู่ รวมเป็น 23 คู่ แต่เด็กความซินโดรมจะมี 47 ข้าง โดยปกติ โครโมโซมจะเรียงตัวกันเป็นกลุ่มและ จับกันเป็นคู่ๆ แต่เด็กความซินโดรมนั้นตรงคู่ที่ 21 จะมีโครโมโซมเป็น 3 ข้าง ซึ่งเกินมาอยู่ 1 ข้าง ลักษณะเช่นนี้จะพบประมาณ 1 ใน 600 ของอัตรากำเนิด

2.2 เพนิลเคโตนูเรีย PKU : Phenylketonuria เกิดจากการขาดเอนไซม์ชนิด หนึ่งทำหน้าที่เปลี่ยนกรดอะมิโนตัวหนึ่งคือ Phenylalanine ให้เป็น Tyrosin Melamin หรือ สีของร่างกายทำให้มีสารสีที่ผิวหนัง ตาและผมน้อยกว่าปกติ มักมีผื่นตามผิวหนัง และมี ผิวหนังอักเสบร่วมด้วย

2.3 ไฮโปไทรอยดิซึม Hypothyroidism คือ ต่อมไร้ท่อผิดปกติ หรือไม่ สามารถสังเคราะห์ฮอร์โมนธัยรอยด์ได้ ทำให้ร่างกายชะงักการเจริญเติบโต แคระแกร็น ผอมทั้งตัว จมูกแฉก ริมฝีปากหนา ลิ้นใหญ่จุกปาก ผิวหนังแห้ง ท้องโต หน้าตามองดูเซ่อ ซิพจรเต้นช้า มีอาการทางประสาท เช่น เดินปะปะ กล้ามเนื้อเปื่อยลีบ มีการเกร็งและมือสั่น

3. สาเหตุจากสมองถูกทำลาย ได้แก่

3.1 การติดเชื้อ อาจเกิดขึ้นขณะเด็กอยู่ในครรภ์หรือหลังคลอด เมื่ออยู่ใน

วัยทารกหรือวัยเด็กเล็กก็ได้ เช่น เป็นไข้หัดเยอรมัน ซิฟิลิส เมื่อมารดาได้รับเชื้อเหล่านี้แล้วจะติดต่อไปยังทารกโดยตรงและทำลายสมองของทารกได้ เชื้อที่สามารถทำลายสมองอีกสองตัวคือ โรคติดเชื้อในเนื้อสมอง (Meningites) และ โรคติดเชื้อในเยื่อหุ้มสมอง (Encephalitis) ซึ่งอาจทำให้สมองพิการหรือพิการในภายหลังได้

3.2 สภาพแวดล้อมที่เป็นภัย ได้แก่ การถูกทุบตีที่ศีรษะหรือประสบอุบัติเหตุที่ศีรษะอย่างรุนแรง การได้รับสารพิษต่างๆ เข้าทางร่างกายของมารดา หรือของเด็กโดยตรง เช่น ยาเสพติดทุกชนิด สารตะกั่ว ยาบางชนิดที่รับประทานเป็นเวลานาน มารดาได้รับรังสีขณะที่ตั้งครรภ์อย่างไม่ถูกต้อง การขาดสารอาหารตั้งแต่ทารกอยู่ในครรภ์ การคลอดก่อนกำหนดหรือการคลอดหลังกำหนดการขาดออกซิเจนเป็นเวลานานๆ

ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 43) กล่าวถึงสาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญาว่า ส่วนมากที่พบเป็นสาเหตุทางการแพทย์ ซึ่งจะแยกออกได้ดังนี้

1. สาเหตุก่อนคลอดในระหว่างตั้งครรภ์มารดาอาจเจ็บป่วยโรคบางอย่างทำให้เด็กในครรภ์กลายเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้ เช่น โรคหัดเยอรมันในระยะที่รุนแรงเด็กอาจมีความพิการซ้ำซ้อน (Multiple Handicap) สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การรับประทานยาของมารดา เช่น ยาควินิน มารดาลักลอบทำแท้งอย่างผิดกฎหมาย โดยซื่อๆมารับประทานเอง หรือให้หมอตำแยทำให้แต่ไม่สามารถทำลายเด็กได้ ฤทธิ์ของยาที่รับประทานเข้าไปอาจทำให้เด็กมีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือมีความพิการซ้ำซ้อนได้ มารดาที่ติดยาเสพติดอาจจะทำให้มีผลต่อเด็กทารกในครรภ์ได้เช่นเดียวกัน

2. สาเหตุระหว่างการคลอด ก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญาได้ การคลอดที่ผิดวิธีคลอดยาก ตกเลือด หรือได้รับบาดเจ็บระหว่างคลอด ขาดออกซิเจนก็เป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดความบกพร่องทางสติปัญญาทั้งสิ้น

3. สาเหตุหลังคลอด ต้นเหตุที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญานั้นมีมากมาย การได้รับบาดเจ็บทางสมองก็เป็นสาเหตุหนึ่ง เด็กเล็กที่ตกจากที่สูงและสมองได้รับการกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง ได้รับอุบัติเหตุศีรษะได้รับการกระทบกระเทือนอย่างรุนแรงล้วนเป็นสาเหตุทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญาทั้งสิ้น นอกจากนี้นักจิตวิทยายังพบว่า ความแปรปรวนทางอารมณ์ขั้นรุนแรงเป็นเวลานานติดต่อกันก็ทำให้ความบกพร่องทางสติปัญญาได้เช่นกัน จากสาเหตุตามความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญานั้นมี 4 สาเหตุคือ

3.1 สาเหตุมาจากกรรมพันธุ์ ถือเป็นความผิดปกติของโครโมโซม เอ็นไซม์

หรือฮอร์โมนที่เป็นผลจากบิดาหรือมารดา

3.2 สาเหตุมาจากมารดาขณะตั้งครรภ์ เช่น เป็นหัดเยอรมัน ติดเชื้อซิฟิลิส ครรภ์เป็นพิษ ขาดสารอาหาร ติดสารเสพติด กินยาบางประเภทขณะตั้งครรภ์ เป็นต้น

3.3 สาเหตุมาจากการมีปัญหาลดคลอดเช่น คลอดยาก เด็กขาดออกซิเจน ขณะคลอดเด็กสำลักน้ำคร่ำ คลอดก่อนกำหนด เป็นต้น

3.4 สาเหตุมาจากการเกิดปัญหาหลังคลอด เช่น สมองได้รับความกระทบกระเทือนจากอุบัติเหตุ เป็นโรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบ เนื้องอกของสมอง และสารพิษ เช่น สารตะกั่ว มีไข้สูงมากจนชักบ่อย ๆ เป็นต้น

จากสาเหตุและการแบ่งระดับความรุนแรงของภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาในความหมายเก่าจะพิจารณาระดับเซาว์ปัญญาและพฤติกรรมแบ่งระดับความรุนแรงต่างๆ ตั้งแต่ความบกพร่องระดับน้อยจนถึงความบกพร่องระดับรุนแรงมาก ซึ่งในปัจจุบันใช้ของ ICD-10 สำหรับความหมายใหม่จะเน้นระดับเซาว์ปัญญา และพฤติกรรมเหมือนกัน แต่การแบ่งระดับความบกพร่องทางสติปัญญาพิจารณาตามความต้องการของบุคคลว่าต้องการความช่วยเหลืออะไรบ้าง จะพัฒนาได้ถ้าบุคคลนั้น ได้รับการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม

จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด สาเหตุที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญามาจากสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ทางกรรมพันธุ์ ทางสมองถูกทำลาย การติดเชื้อขณะเด็กอยู่ในครรภ์ หรือหลังคลอด เมื่ออยู่ในวัยทารก หรือวัยเด็กเล็กติดเชื้อ จากโรคหัดเยอรมัน โรคซิฟิลิส สภาพแวดล้อมที่เป็นภัย การถูกทุบตีที่ศีรษะ หรือประสบอุบัติเหตุที่ศีรษะอย่างรุนแรงได้รับสารพิษต่างๆ ทางร่างกายของมารดา

1.5 หลักการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์ (2539 : 1-4) ได้กล่าวถึงการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจำเป็นต้องมีวิธีสอนที่แตกต่างไปจากการสอนปกติ เพื่อสนองความต้องการพิเศษของเด็กเหล่านี้ ซึ่งมีหลักการสอนดังนี้

1. ครูต้องเชื่อว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความสามารถและศักยภาพในตนเองสามารถพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณค่ามีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพได้ทุกคน ครูควรคำนึงถึงความเป็นเด็กก่อน และพยายามมองหาความต้องการพิเศษของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2. ครูต้องคำนึงถึงความพร้อมทางการเรียนของเด็กที่มีความบกพร่องทาง

สติปัญญา เพราะเด็กมีความพร้อมช้ากว่าเด็กปกติ ก่อนทำการสอนสิ่งใดครูจะต้องเตรียมความพร้อมก่อนนาน ๆ เมื่อเด็กมีความพร้อมแล้ว ครูจึงทำการสอนวิชานั้น ๆ

3. สอนตามความสามารถและความต้องการของเด็กแต่ละคน โดยจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพและลักษณะความต้องการพิเศษของเด็กคนนั้น

4. สอนตามระดับสติปัญญา เพราะเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเด็กทั่วไปที่มีอายุเท่ากัน

5. ยอมรับความสามารถและพยายามส่งเสริมความสามารถของเด็กอย่างตามใจหรือคอยช่วยเหลือมากเกินไป หรือลงโทษทั้งกายและวาจามากเกินไป

6. พยายามฝึกให้เด็กช่วยตัวเองให้มากที่สุด จะเป็นการช่วยให้เด็กพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้น ทำให้เด็กรู้สึกภูมิใจในคุณค่าของตนเอง และแบ่งเบาภาระจากพี่เลี้ยง

7. สอนตามการวิเคราะห์งาน (Task Analysis) โดยการแบ่งงานเป็นขั้นตอนย่อยหลาย ๆ ขั้นตอนเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก เพื่อไม่ให้เด็กสับสน ให้เด็กประสบความสำเร็จในงาน ซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่เด็ก

8. ใช้หลักการสอนแบบ 3 Rs คือ

8.1 Repetition คือ การสอนซ้ำและใช้เวลาการสอนมากกว่าเด็กปกติ ใช้วิธีสอนหลายๆ วิธีในเนื้อหาเดิม

8.2 Relaxation การสอนแบบไม่ตึงเครียด ไม่สอนเนื้อหาวิชาเดียวกันเกิน 15 นาที ควรเปลี่ยนกิจกรรมการสอนวิชาการเป็นการเล่น ร้องเพลง ดนตรี เล่นิทานหรือให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงบ้าง

8.3 Routine สอนให้เป็นกิจวัตรประจำวัน คือ เป็นกิจกรรมที่จะต้องทำเป็นประจำสม่ำเสมอในแต่ละวัน

9. สอนโดยการแบ่งกลุ่มตามตารางสอน สามารถทำได้ดีในกรณีที่เด็กมีระดับสติปัญญาใกล้เคียงกัน

10. เมื่อฝึกเด็กทำกิจกรรมต่างๆ ต้องพยายามแทรกการฝึกหลายด้าน

11. ต้องช่วยให้เด็กพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กทุกคนจะเรียนได้ดีถ้าเขามีความรู้สึกระบบความสำเร็จ

12. สอนทีละขั้นจากสิ่งที่ใกล้ตัวไปหาสิ่งที่ไกลตัวหรือจากง่ายไปหายาก

เพื่อไม่ให้เด็กสับสนงานบางอย่างที่เด็กปกติในวัยเดียวกันเห็นว่าง่าย แต่เด็กเหล่านี้อาจสับสนไม่เข้าใจ

13. สอน โดยการลงมือปฏิบัติ

14. สอนสิ่งที่มีความหมายสำหรับเด็กและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นนามธรรมเป็นสิ่งที่เด็กเข้าใจยาก ครูต้องพยายามอธิบายโดยใช้คำง่ายๆ และยกตัวอย่างประกอบ

15. ต้องพยายามจัดการสอนให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อฝึกให้เด็กคิด

16. สอนโดยใช้ของจริงหรืออุปกรณ์ประกอบทุกครั้ง ต้องให้เวลาเด็กมากพอสมควรในการเปลี่ยนกิจกรรมอย่างหนึ่งไปสู่กิจกรรมอย่างหนึ่ง

17. การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ต้องอาศัยแรงจูงใจและการเสริมแรงในทุกด้าน

18. มีการประเมินผลความก้าวหน้าของเด็กอย่างสม่ำเสมอเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับเปลี่ยนวิธีสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

19. การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานอกจากการสอนด้านวิชาการแล้วต้องคำนึงถึงการส่งเสริมพฤติกรรมปรับตัว ปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ ภาษา และพัฒนาบุคลิกภาพไปพร้อม ๆ กันเนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

20. การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องพยายามให้เด็กลดการพึ่งพาบุคคลอื่นลง (Stop to Independence) สอนทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และแสวงหาการทำงานในอนาคต

ผดุง อารยะวิญญู (2538 : 50-51) ได้กล่าวถึง หลักการสอนอ่านเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ดังนี้

1. การสอนอ่านควรคำนึงถึงอายุสมองของเด็กเป็นสำคัญ เด็กที่มีอายุสมอง 3-4 ปี อาจยังอ่านหนังสือไม่ได้แม้ว่าอายุจริงจะมากกว่านี้ก็ตาม ดังนั้นการจัดประสบการณ์ในการอ่านให้แก่เด็ก ควรเป็นการเตรียมความพร้อมในการอ่าน

2. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเรียนรู้ช้ากว่าเด็กปกติ การอ่านก็ช้าไป

ด้วย เนื่องจากเด็กมีพัฒนาการทางสมองช้า เด็กมักลืมง่าย อ่านแล้วจำสิ่งที่อ่านไม่ได้ การสอนจึงควรทำซ้ำๆ โดยครูอ่านแล้วอ่าน อีกหลายๆ ครั้งในหลายๆ วัน เด็กจึงจำได้บ้าง ยิ่งไปกว่านั้น การจัดกิจกรรมในการอ่าน ควรแตกต่างกันไป ในเนื้อหาเดียวกัน เพื่อไม่ให้นักเรียนเบื่อกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดให้

3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องการความสำเร็จ การสอนเด็กควรเริ่มจากสิ่งง่ายๆ ก่อน เพื่อให้เด็กประสบผลสำเร็จการที่เด็กจะประสบผลสำเร็จได้นั้นบทเรียนมีส่วนสำคัญ บทเรียนควรเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก และให้เด็กเรียนกิจกรรมที่ง่ายๆ ก่อน แล้วจึงเรียนที่ยากขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น และประสบผลสำเร็จในการเรียน สิ่งสำคัญที่สุดประการหนึ่งคือ เด็กจะต้องมีความพร้อมในการอ่านเด็กจึงจะประสบผลสำเร็จในการอ่านการสอนอ่านแก่เด็กที่ยังไม่พร้อมมักจะประสบความล้มเหลว

4. จัดประสบการณ์ทางภาษาให้เพียงพอกับเด็กเด็กจะสนใจอ่านหนังสือมากขึ้น หากมีสิ่งอื่นมากระตุ้นเด็กที่อ่านด้วยความสนใจ จะอ่านได้ดีกว่าเด็กที่ขาดความสนใจในการอ่าน การจัดสิ่งแวดล้อมในการอ่านให้เป็นที่น่าสนใจแก่เด็กจะช่วยกระตุ้นเด็กให้เกิดความสนใจในการอ่านมากขึ้น การจัดหาหนังสือสำหรับเด็กประเภทนิทานสำหรับเด็ก หรือหนังสือสำหรับเด็กที่มีภาพประกอบสวยงาม โดยให้มีหนังสือประเภทนี้ ในปริมาณที่เพียงพอ เป็นวิธีหนึ่งในการจัดประสบการณ์ทางการอ่านให้เด็ก

5. ให้แรงเสริมแก่เด็กสม่ำเสมอเด็กต้องการการกระตุ้นต้องการความสำเร็จและต้องการกำลังใจ การให้คำชมเชยแก่เด็กเมื่อเด็กอ่านได้เป็นการให้กำลังใจแก่เด็ก ซึ่งจะ让孩子อ่านได้เพิ่มขึ้น การให้แรงเสริมควบคู่กันไปกับการสอนอ่านจึงเป็นสิ่งสำคัญ

หลักในการสอนอ่านสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้นจะต้องคำนึงถึงอายุสมองวิธีการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้แก่เด็กจากผลสรุปในปริญญาณิพนธ์ ของ (บัวแก้ว บัวเย็น. 2539 : 25) หลักการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแตกต่างจากการสอนเด็กปกติที่สำคัญในการสอนคือ ครูจะต้องเข้าใจสภาพและความต้องการพิเศษของเด็ก และต้องมีความสามารถเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมแก่เด็กแต่ละคนได้ จากผลสรุปผลงานปริญญาณิพนธ์ของ (อภิชญา สวัสดิ์. 2546 : 15)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา แตกต่างจากการสอนเด็กปกติเพราะเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเรียนรู้ได้ช้ากว่าเด็กปกติทั่วไป หลักการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาครูผู้สอนต้องคำนึงถึงอายุสมองของเด็ก และ

ความสามารถของเด็กแต่ละคนเพื่อเป็นการประเมินความสามารถของเด็กก่อนเรียนก่อนจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ครูผู้สอนต้องให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งที่ง่ายไปหายากก่อนในการสอนทุกกิจกรรม เพื่อให้เด็กมีความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ และวิธีการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ครูผู้สอนต้องเอาใจใส่ให้มากจึงจะประสบผลสำเร็จในการสอน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ครูผู้สอนต้องสอนแบบตัวต่อตัว สอนให้เด็กได้ปฏิบัติและทำจริงสอนซ้ำๆ โดยจัดกิจกรรมให้หลากหลาย การสอนอ่านให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาครูต้องสอนซ้ำย้ำทวน เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจในเรื่องราวที่อ่านได้ดี เรียนโดยวิธีอ่านแบบนี้จะดำเนินไปอย่างเป็นขั้นตอนและต่อเนื่องเป็นการสอนอ่านที่นำสิ่งที่รู้ไปใช้ประโยชน์ดังนั้น หัวใจของการสอนอ่านอยู่ที่ความเข้าใจความหมายของคำที่สอนเพื่อให้เด็กได้เข้าใจสิ่งที่เรียน แต่ละอย่างไปจนกว่าเด็กจะสามารถอ่านเป็นคำๆ ได้ถูกต้อง

1.6 หลักสูตรของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

หลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีดังนี้

1. เป็นการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยเฉพาะ
2. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต เช่น การปรับตัว ให้เข้ากับผู้อื่นการช่วยเหลือตนเอง การรักษาความปลอดภัยการทำงานให้เกิดประโยชน์ การหารายได้ในการค้ารงชีพเบื้องต้น
3. มุ่งที่จะฟื้นฟูสมรรถภาพด้านสังคม อารมณ์ ร่างกายและปัญญาเพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถใช้ศักยภาพของตนเอง ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด (สุมิตรา เจนณวาสิน, 2530 : 11)

หมวดที่ 4 พื้นฐานทางการงานและอาชีพ

เนื้อหาที่กำหนดไว้นี้เป็นขอบข่ายกว้างๆ เนื่องจากเด็กปัญญาอ่อนที่เรียนหนังสือได้มีความต้องการแตกต่างกัน และชุมชนแต่ละแห่งสามารถสนองความต้องการของเด็กได้ในลักษณะที่แตกต่างไป ดังนั้น หลักสูตรสำหรับเด็กปัญญาอ่อน ประเภทนี้อาจมีรายละเอียดแตกต่างกันไป หลักสูตรในแต่ละระดับควรเน้นในสิ่งต่อไปนี้

1. ระดับก่อนเรียน หลักสูตรในระดับนี้ควรเน้นความพร้อมของเด็ก ทั้งในด้านความคิด ความจำ ร่างกาย อารมณ์ และสังคมของเด็ก ความพร้อมของเด็ก เป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนระดับประถมศึกษาการพัฒนาทักษะของเด็กในระดับนี้ ควรเน้นทักษะที่จำเป็นที่จะช่วยให้เด็กมีความพร้อมในการเรียน เช่น การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่

การฝึกให้นักเรียนมีความสนใจในบทเรียนมากขึ้น การฝึกความคิด ความจำ ฝึกภาษา ฝึกพูด เป็นต้น

2. ระดับประถมศึกษา หลักสูตรในระดับนี้ควรเน้นเกี่ยวกับการอ่าน คณิตศาสตร์ ภาษา ส่วนวิชาวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษานั้นมีความสำคัญรองลงไป แต่นักการศึกษาฯ ยังถกเถียงกันอยู่ และยังหาข้อยุติไม่ได้ว่า ควรให้เด็กปัญญาอ่อนประเภทนี้เรียนวิชาสองหมวดหลังนี้หรือไม่ แต่สิ่งที่นักวิชาการเห็นพ้องกันคือ หากจะบรรจุเนื้อหา 2 หมวดหลังนี้ ลงในหลักสูตรสำหรับเด็กปัญญาอ่อนควรปรับปรุงเนื้อหาให้แตกต่างไปจากหลักสูตรสำหรับเด็กปกติ ตลอดจนจัดเอกสารการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจ และความสามารถของเด็ก ส่วนเนื้อหา วิชาด้านดนตรี และศิลปะนั้น ก็ควรจัดให้เหมาะสมกับเด็กประเภทนี้เช่นเดียวกัน

3. ระดับมัธยมศึกษา หลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อนที่เรียนหนังสือได้ ในปัจจุบันมีแนวโน้มที่แตกต่างไปจากหลักสูตรในสมัยก่อนมาก กล่าวคือ การจัดหลักสูตรในระดับนี้ เน้นความต้องการและความสามารถของเด็กเป็นสำคัญ หากเด็กมีความสามารถในการเรียน เด็กควรได้รับการส่งเสริมให้เรียนวิชาที่เหมาะสม หากเด็กไม่มีความพร้อมที่จะเรียนในหลักสูตรที่เน้นวิชาการให้เด็กเรียนในด้านอาชีพ และฝึกทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต จุดประสงค์สำคัญในการให้การศึกษาแก่เด็กในระดับนี้ เพื่อเตรียมเด็กให้สามารถดำรงชีพในสังคมได้ตามสภาพของสิ่งแวดล้อม และสังคมในท้องถิ่นของเด็กเพื่อให้เด็กสามารถดำรงชีพในสังคมได้ ควรฝึกให้เด็กมีทักษะในด้านต่อไปนี้คือ ทักษะด้านการงาน และอาชีพ การครองเรือน นันทนาการ การดูแลสุขภาพ การดำรงชีพในชุมชน หลักสูตรสำหรับเด็กปัญญาอ่อนที่เรียนหนังสือได้ ควรเน้นการพัฒนาทักษะเบื้องต้น ทักษะทางสังคม ทักษะในการช่วยตนเอง และความพร้อมในด้านการฝึกอาชีพกิจกรรมในการฝึกควรแบ่งออกเป็นหลายระดับได้แก่ ระดับการเตรียมความพร้อม ระดับการพัฒนาความพร้อม ระดับการพัฒนาความรู้และประสบการณ์ และระดับการฝึกทักษะเพื่อให้มีความชำนาญการจัดหลักสูตรต้องจัดตามลำดับจากง่ายไปหายาก (ผดุง อารยะวิญญู, 2538 : 46)

หลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับเด็กปัญญาอ่อนที่ฝึกได้

เนื้อหาของหลักสูตรสำหรับเด็กปัญญาอ่อนที่ฝึกได้ควรครอบคลุมหัวข้อต่อไปนี้(ผดุง อารยะวิญญู, 2538 : 64)

1. การช่วยตัวเอง
2. การสื่อความหมายกับผู้อื่น

3. การใช้วocabulary ส่วนต่างๆ ของร่างกาย
4. ทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน
5. พฤติกรรมทางสังคมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน
6. ความรู้พื้นฐานที่จำเป็น
7. ความรู้พื้นฐานในด้านการงานและอาชีพ

โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (2548 : 8) ได้กล่าวถึง สาระการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ 1-3 เกี่ยวกับการอ่านภาษาไทย ไว้ดังต่อไปนี้

1. ฝึกทักษะการอ่านพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ กลุ่มคำ
2. เข้าใจความหมายและหน้าที่ของคำ กลุ่มคำ
3. เขียนพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ คำ กลุ่มคำง่าย ๆ และใช้ทักษะการเขียน พัฒนาการเรียนรู้และการสื่อสาร
4. จับใจความสำคัญตั้งคำถาม ตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น เล่าเรื่องถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์จากเรื่องที่ฟังที่ดู
5. เข้าใจว่าภาษาไทยมีทั้งภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่น
6. ใช้คำคล้องจองง่าย ๆ
7. นำปริศนาคำทายและบทร้อยเล่นในห้องเรียนมาใช้ในการเรียนและเล่น
8. ใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้แสวงหาความรู้ทำงานร่วมกับผู้อื่นและใช้ได้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์
9. นำความรู้ที่ได้จากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรม ไปใช้ในชีวิต
10. มีนิสัยรักการอ่านและการเขียน
11. มีนิสัยรักการอ่านและการเขียน

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

1. สามารถอ่านพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์
2. สามารถอ่านคำและเข้าใจความหมายของคำ
3. มีมารยาทการอ่านและนิสัยรักการอ่าน
4. สามารถนำทักษะการอ่านไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

(โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. 2548 : 8-20)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ควรเน้นการพัฒนาในทักษะเบื้องต้น คือ ทักษะการช่วยเหลือตนเอง การเตรียมความพร้อมในทุกด้าน ด้านการอ่าน การเขียนการฟัง การพูด ด้านสังคม ด้านอารมณ์ สติปัญญา จิตใจ อาชีพ และการดำรงชีวิตประจำวันเพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้จากการเลียนแบบของ Albert Bandura

ทฤษฎีการสอนอ่านตามแบบ

ทฤษฎีการเรียนรู้โดยการสังเกตและการเลียนแบบของ Albert Bandura

Bandura มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบและมีความเห็นว่าทั้งสิ่งแวดล้อม และตัวผู้เรียนมีความสำคัญเท่า ๆ กัน คนเรามี ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวเราอยู่เสมอ การเรียนรู้จึงเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมซึ่งต่างมีอิทธิพลต่อกันและกัน พฤติกรรมของคนเราส่วนมากจะเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observation Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) ซึ่งตัวแบบไม่จำเป็นต้องเป็นตัวแบบที่มีชีวิตเท่านั้น แต่อาจจะเป็นตัวแบบสัญลักษณ์ เช่น จากโทรทัศน์ ภาพยนตร์ การ์ตูนหรือจากหนังสือก็ได้

Bandura ได้อธิบายถึงกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเรียนรู้โดยตัวแบบว่ามีทั้งหมด 4 อย่าง คือ

1. กระบวนการความใส่ใจ (Attention)

ความใส่ใจของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญมาก ถ้าผู้เรียนไม่มีความใส่ใจ การเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบก็จะไม่เกิดขึ้น

2. กระบวนการการจดจำ (Retention)

การที่ผู้เรียนหรือผู้สังเกตสามารถที่จะเลียนแบบ หรือแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบได้ ก็เป็นเพราะผู้เรียนบันทึกสิ่งที่ตนสังเกตจากตัวแบบไว้ในความจำระยะยาว จึงเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมเลียนแบบจากตัวแบบได้แม้เวลาจะผ่านไปนาน และถ้าผู้เรียนมีโอกาสที่จะได้เห็นตัวแบบแสดงที่จะต้องเรียนรู้ซ้ำ ก็จะเป็นการช่วยให้ความจำดียิ่งขึ้น

3. กระบวนการการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวอย่าง (Reproduction)

กระบวนการการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบเป็นกระบวนการที่ผู้เรียน

แปรสภาพ (Transform) ภาพพจน์ (Visual Image) หรือสิ่งที่จำไว้เป็นการเข้ารหัสเป็นถ้อยคำ (Verbal Coding) ในที่สุดแสดงออกมาเป็นการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมเหมือนกับตัวแบบ ปัจจัยที่สำคัญของกระบวนการนี้คือ ความพร้อมทางด้านร่างกายและทักษะที่จำเป็นจะต้องใช้ในการเลียนแบบของผู้เรียน ถ้าหากผู้เรียนไม่มีความพร้อมก็จะไม่สามารถที่จะแสดงพฤติกรรมเลียนแบบได้

4. กระบวนการการจูงใจ (Motivation)

แรงจูงใจของผู้เรียนที่จะแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบที่ตนสังเกต เนื่องมาจากความคาดหวังว่า การเลียนแบบจะนำประโยชน์มาให้ เช่น การได้รับแรงเสริมหรือรางวัล หรืออาจจะนำประโยชน์บางสิ่งบางอย่างมาให้ รวมทั้งการคิดว่าการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบจะทำให้ตนหลีกเลี่ยงปัญหาได้ ในห้องเรียนเวลาครูให้รางวัลหรือลงโทษพฤติกรรมของนักเรียนคนใดคนหนึ่ง นักเรียนทั้งห้องก็จะเรียนรู้โดยการสังเกตและเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมหรือไม่แสดงพฤติกรรม

ปัจจัยที่สำคัญในการเรียนรู้โดยการสังเกต

1. ผู้เรียนจะต้องมีความใส่ใจ (Attention) ที่จะสังเกตตัวแบบ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงโดยตัวแบบจริงหรือตัวแบบสัญลักษณ์ ถ้าเป็นการอธิบายด้วยคำพูดผู้เรียนก็ต้องตั้งใจฟัง หรือถ้าจะต้องอ่านคำอธิบายก็จะต้องมีความตั้งใจที่จะอ่าน

2. ผู้เรียนจะต้องเข้ารหัสหรือบันทึกสิ่งที่สังเกตหรือสิ่งที่รับรู้ไว้ในความจำระยะยาว

3. ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ และควรจะทำซ้ำเพื่อจะให้จำได้

4. ผู้เรียนจะต้องรู้จักประเมินพฤติกรรมของตนเองโดยใช้เกณฑ์ (Criteria) ที่ตั้งขึ้นด้วยตนเองหรือโดยบุคคลอื่น (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2541 : 235–244)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ทฤษฎีการสอนตามแบบนี้มีทั้งหมด 4 อย่างคือ

1. กระบวนการความใส่ใจความสนใจของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญมากถ้าผู้เรียนไม่มีความใส่ใจการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบก็จะไม่เกิดขึ้น

2. กระบวนการการจดจำผู้เรียนหรือผู้สังเกตสามารถที่จะเลียนแบบหรือแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบได้

3. กระบวนการการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวอย่างในที่สุดแสดงพฤติกรรม

ออกมาความพร้อมทางด้านร่างกายและทักษะที่จำเป็นจะต้องใช้ในการเลียนแบบของเรียนถ้าหากผู้เรียนไม่มีความพร้อมก็จะไม่สามารถที่จะแสดงพฤติกรรมเลียนแบบได้

4. กระบวนการการจูงใจ ผู้เรียนที่จะแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบที่ตนสังเกต การเลียนแบบจะนำประโยชน์มาให้ ได้รับแรงเสริมหรือรางวัล ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสดแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบและควรจะทำซ้ำเพื่อจะให้จำได้

2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้จากการฝึกของ Thorndike

ทอร์น ไดค์เชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จากความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (S) กับการตอบสนอง (R) ซึ่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องสร้างความเชื่อมโยงหรือพันธะ (Band หรือ Connection) ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง โดยอาศัยการลองผิดลองถูก (Trial and Error) จนกว่าจะพบรูปแบบที่ดีหรือเหมาะสมที่สุด

หลักการเรียนรู้มี 3 ประการ คือ

1. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) หมายถึง สภาพความพร้อม หรือ ความมีวุฒิภาวะของผู้เรียน ทั้งทางด้านร่างกาย อวัยวะต่าง ๆ ในการเรียนรู้และจิตใจ รวมทั้ง พื้นฐานประสบการณ์เดิม สภาพความพร้อมของหู ตา ประสาท สมอง กล้ามเนื้อ ประสบการณ์เดิมที่จะเชื่อมโยงกับความรู้หรือสิ่งใหม่ ตลอดจนความสนใจ ความเข้าใจต่อสิ่งที่เรียนถ้าผู้เรียนเกิดมีความพร้อมตามองค์ประกอบดังกล่าว ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

2. กฎของการฝึกหัด (Law of Exercise) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้ฝึกหัดหรือ กระทำซ้ำบ่อย ๆ ก็ย่อมจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ถูกต้อง ซึ่งกฎนี้เป็นการเน้นความมั่นคง ระหว่างการเชื่อมโยงและการตอบสนองที่ถูกต้องย่อมนำมาซึ่งความสมบูรณ์แห่งการเรียนรู้กฎของการฝึกหัดแบ่งออกได้เป็น

3. กฎแห่งการใช้ (Law of Use) หมายถึง การฝึกฝน การตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่เสมอ ย่อมทำให้เกิดพันธะที่แน่นแฟ้นระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง เมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้แล้วได้นำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้อยู่เสมอ ก็จะทำให้การเรียนรู้เกิดความมั่นคงถาวรไม่ลืม

4. กฎแห่งการไม่ใช้ (Law of Disuse) หมายถึง การไม่ได้ฝึกฝน หรือไม่ได้ใช้ไม่ได้กระทำบ่อย ๆ ย่อมทำให้ความมั่นคงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองอ่อนกำลังลง หรือลดความเข้าลง หรือเมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้แล้วไม่ได้นำความรู้ไปใช้ หรือไม่เคยใช้ ย่อมทำให้การทำการกิจกรรมนั้น ไม่ดีเท่าที่ควร หรืออาจจะทำให้ความรู้ที่นั้นลืมนั่นสิ้นไปก็ได้

5. กฎแห่งความเป็นผล (Law of Effect) กฎนี้เป็นผลที่ทำให้เกิดความพอใจ กล่าวคือ เมื่ออินทรีย์ได้รับความพอใจ จะทำให้พันธะหรือสิ่งเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองมีความเข้มแข็งมั่นคง หรือเกิดความจะเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น แต่ถ้าอินทรีย์ได้รับผลที่ไม่พอใจก็จะทำให้ไม่อยากเรียน หรือเกิดความเบื่อหน่าย เป็นผลเสียต่อการเรียนรู้ (เยาพา เศษะคุปต์. 2542 : 61-62)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้จากการฝึก ของ Thorndike ธอร์นไดค์ เชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จากความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองโดยอาศัยการลองผิดลองถูก หลักการเรียนรู้มี 3 ประการ คือ

1. กฎแห่งความพร้อม หมายถึง สภาพความพร้อมหรือความมีวุฒิภาวะของผู้เรียน
2. กฎของการฝึกหัด หมายถึง การที่ผู้เรียนได้ฝึกหัดหรือกระทำซ้ำบ่อย ๆ
3. กฎแห่งการใช้ หมายถึง การฝึกฝน

2.3 ทฤษฎีการเสริมแรงของ Skinner

สกินเนอร์ เป็นผู้คิดทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำหรือแบบปฏิบัติการ ซึ่งมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน คือ Operant Conditioning Theory หรือ Instrumental Conditioning Theory หรือ Type-R Conditioning Theory ซึ่งเน้นถึงการเสริมแรง (Reinforcement) ซึ่งการเสริมแรงแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ตัวเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) หมายถึง สิ่งเร้าใด ๆ ซึ่งเมื่อนำมาใช้แล้วทำให้อัตราการตอบสนองเพิ่มขึ้น เช่น คำชมเชย รางวัล อาหาร
2. ตัวเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) หมายถึง สิ่งเร้าใด ๆ ซึ่งเมื่อนำมาใช้แล้วทำให้การตอบสนองเพิ่มขึ้นในทางลบ เป็นตัวเสริมแรงทางลบ เช่น เสียงดัง อากาศร้อน กำคำหยาบ กลิ้น การทำโทษ เป็นการนำตัวเสริมแรงลบเข้ามา เพราะการทำโทษบางอย่างหากนำมาใช้จะมีผลให้อัตราการตอบสนองเปลี่ยนไปในลักษณะที่เพิ่มขึ้น (เยาพา เศษะคุปต์. 2542 : 62-63)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ทฤษฎีการเสริมแรงของ Skinner สกินเนอร์ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำหรือแบบปฏิบัติการแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. ตัวเสริมแรงทางบวก หมายถึง สิ่งเร้าใด ๆ ซึ่งเมื่อนำมาใช้แล้วทำให้อัตราการตอบสนองเพิ่มขึ้น เช่น คำชมเชยรางวัลอาหาร
2. ตัวเสริมแรงทางลบ หมายถึง สิ่งเร้าใด ๆ ซึ่งเมื่อนำมาใช้แล้วทำให้

การตอบสนองเพิ่มขึ้นในทางลบ เช่นเสียงดัง อากาศร้อน คำตำหนิ กลิ่น และการทำโทษ

3. การอ่าน

3.1 ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์เพราะการอ่านช่วยให้มนุษย์ สามารถแสวงหาความรู้ความเพลิดเพลินและติดต่อสื่อสารกันได้ ดังนั้น นักการศึกษาจึงให้ความสำคัญต่อการอ่านและให้ความหมายของการอ่านไว้ดังต่อไปนี้

บันลือ พฤษะวัน (2532 : 2) การอ่าน หมายถึง กระบวนการในการแปลความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่มีการจดบันทึกไว้ กระบวนการในการอ่านเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนได้แก่ การไขความเข้าใจความหมายของเรื่องที้อ่านความหมายดังกล่าวนี้ มิใช่เกิดจากตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่อ่านเท่านั้นแต่ขึ้นกับความหมายที่ผู้อ่านจะต้องทำความเข้าใจโดยอาศัยประสบการณ์เดิมของผู้อ่านเป็นพื้นฐาน

สมพร มันทะสูตร (2534 : 8) การอ่าน หมายถึง การรับรู้ความหมายจากถ้อยคำที่ตีพิมพ์อยู่ในสิ่งที่พิมพ์อยู่ในสิ่งพิมพ์หรือหนังสือโดยผู้อ่านรับรู้ว่ามีผู้เขียนได้สารอะไรมาซึ่งผู้อ่านทั้งในด้านความรู้ ความคิด ความหมาย ความสัมพันธ์กับสิ่งอื่น

น้ำฝน นกข่อย (2546 : 27) การอ่านเป็นกระบวนการรับรู้ตัวอักษร ความเข้าใจในความหมายของคำ และเป็นการพัฒนาความคิด สติปัญญา และประสบการณ์เดิมในการแปลความให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้

ไขศิริ ปราโมทย์ ณ อยุธยา (2533 : 43) การอ่านเป็นการแปลสัญลักษณ์ออกมาเป็นคำพูด โดยการผสมเสียงเพื่อใช้ในการออกเสียงให้ตรงกับคำพูดการอ่านแบบนี้เป็นการอ่านเพื่ออ่านออกมุงให้อ่านหนังสือได้แตกฉานการอ่านเป็นการใช้ความสามารถในการผสมผสานของตัวอักษรออกเสียงเป็นคำหรือเป็นประโยคทำให้เข้าใจความหมายในการสื่อความหมาย หรือฟังผู้อื่นอ่านแล้วรู้เรื่องเรียกว่าอ่านได้ ซึ่งมุ่งให้อ่านแล้วรู้เรื่องสิ่งที่อ่าน การอ่านเป็นการพัฒนาความคิดโดยที่ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถหลายๆ ด้าน เช่น ใช้การสังเกต จำรูปคำ ใช้สติปัญญา และประสบการณ์เดิม ในการแปลความหมายหรือถอดความให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ คือ วิธีวิธีอ่านแบบนี้จะดำเนินการเป็นขั้นตอนและต่อเนื่องเป็นกระบวนการการอ่านมาเป็นแนวคิดและนำความคิดนี้ไปใช้ประโยชน์ ดังนั้น หัวใจของการอ่านอยู่ที่ความเข้าใจความหมายของคำ

บัวแก้ว บัวเย็น (2539 : 15) การอ่าน คือ การถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรหรือภาพเป็นความคิดความเข้าใจของผู้อ่าน และนำความคิดนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อ่านเอง จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การอ่าน คือ การแปลความหมายตัวอักษรของคำที่อ่านให้เข้าใจเรื่องราวที่ได้อ่านและนำเรื่องราวที่ได้อ่านไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเป็นประสบการณ์เพื่อนำความรู้ที่ได้อ่านไปพัฒนาความคิดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและผู้อื่น

3.2 จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ผู้เชี่ยวชาญในวิชาการอ่านได้วางจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ต่าง ๆ กันจะเห็นว่าเหตุผล 2 ประการที่ คนเราควรอ่านหนังสือคือ

1. อ่านเพื่อหาความรู้
2. อ่านเพื่อหาความบันเทิง

ก้อ สวัสดิพานิชย์ (2524 : 12-13) การอ่านเพื่อหาความรู้เป็นการอ่านที่ยากและต้องอาศัยความชำนาญพิเศษ และในขณะที่เดียวกันเป็นการอ่านที่ให้ประโยชน์แก่ผู้อ่านเป็นบางเวลาและโอกาส บางครั้งคนเราก็มีความจำเป็นจะต้องอ่านหนังสือเพื่อการบันเทิงใจบ้าง และต้องรู้จักแบ่งเวลาเพื่อการอ่านทั้งสองชนิดให้ได้สัดส่วนกัน เด็กที่อ่านเรื่องอ่านเล่นในหน้าหนังสือพิมพ์ไม่ควรถูกห้ามปรามอย่างเด็ดขาดเพราะการอ่านชนิดนี้ช่วยให้เด็กเกิดความชำนาญในการอ่านมากขึ้นปัญหาเรื่องหนังสือสำหรับเด็กน่าจะได้รับความเอาใจใส่จากครูและผู้ปกครองเป็นพิเศษ เด็กควรจะได้อ่านหนังสือหรือเรื่องราวที่เหมาะสมกับวัยของตนเพื่อหาความเพลิดเพลิน หนังสืออย่างเดี่ยวย่อมไม่เพียงพอที่จะช่วยฝึกให้เด็กอ่านได้เต็มที่

หลักสูตรประถมศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มพิเศษ (กลุ่ม ก) 2521 (ฉบับปรับปรุง 2529) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการอ่านในชั้นประถมศึกษาไว้ดังนี้

1. ให้มีการพัฒนาการทางภาษาในด้านการอ่าน
2. ให้มีทักษะในการอ่าน โดยมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา
3. ให้สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร การรับรู้ และการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผล
4. ให้มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชนและแหล่งความรู้ต่าง ๆ
5. ให้เข้าใจและสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคล

ตลอดจนสามารถใช้ภาษาเชิงสร้างสรรค์ได้

6. สามารถใช้ผลจากการอ่านภาษาไทยมาช่วยในการคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหาและการวินิจฉัย เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

7. ให้มีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาและวรรณคดี ในแง่วัฒนธรรมประจำชาติ และในแง่ที่สร้างเสริมความมั่งคั่งในชีวิต (กรมสามัญศึกษา, 2529 : 2)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการอ่าน คือ การอ่านให้รู้สิ่งใหม่ ๆ และเป็น การแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ให้กับตนเองอยู่ตลอดเวลา เป็นการพัฒนาตนเองให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อมและสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้

3.3 ความสำคัญของการอ่าน

ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ทุกคนต้องอาศัยการสื่อสารด้านภาษาเป็นสิ่งสำคัญต่อการ ดำรงชีวิตกับทุกเพศทุกวัย ความสำคัญของการอ่านจึงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาตนเอง เพื่อเป็นการแสวงหาความรู้ที่ใหม่ ๆ

สันต์ สิงห์ภักดี (2537 : 1) การดำเนินชีวิตนั้นการอ่านมีความสำคัญต่อทุกคน ทั้งด้านการศึกษาหาความรู้ การประกอบอาชีพ และการหาความสนุกสนานเพลิดเพลินจาก การอ่าน การอ่านหนังสือถือว่าเป็นงานในหน้าที่ที่สูงสุดของสมองมนุษย์ มีมนุษย์ท่านหนึ่งที่ อ่านหนังสือได้ เพราะการเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ นั้นการเรียนการสอนจะยิ่งง่าย ถ้าสามารถอ่าน หนังสือได้ดี

บัวแก้ว บัวเย็น (2539 : 15) สภาพสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านวัตถุ วิทยาการ และเทคโนโลยี ใหม่ ๆ จึงจำเป็นที่คนในสังคมต้องสนใจการอ่าน เพื่อติดตาม ความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าต่าง ๆ ให้ทันต่อเหตุการณ์เปลี่ยนแปลง ไปอยู่ตลอดเวลา การอ่านเป็นเครื่องมือที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง

เสริมศรี หอทิมาวรดุล (2526 : 16) การอ่านเป็นพื้นฐานของการเรียนวิชาอื่น ๆ ทั้งนี้ เพราะการหาความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยทักษะการอ่านเป็นเครื่องมือการอ่าน เป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้และความต้องการระหว่างบุคคลกับบุคคล การอ่านเป็น เครื่องมือที่จะช่วยให้เป็นผู้ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ เพราะได้อ่านเอกสารที่ให้ ความรู้ในการปรับปรุงงานของตนเองอยู่เสมอ การอ่านเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้การดำรงชีวิต อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพราะถ้าเราอ่านได้ก็สามารถทำความเข้าใจร่วมกับคนอื่น ๆ ได้ เป็นอย่างดี ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้ผ่าน ไปได้อย่างรวดเร็ว การอ่านเป็น

เครื่องมือในการรับทอศมรดกทางวัฒนธรรมของคนไทยสู่คนรุ่นหลังต่อไป การอ่านเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวาง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความสำคัญของการอ่านเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาตนเองและทุกเพศทุกวัย ต้องอาศัยทักษะการอ่านเพื่อการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ในด้านต่าง ๆ การเรียนในวิชาทุกวิชาต้องมีทักษะการอ่านเป็นหลักจึงจะประสบผลสำเร็จและการอ่านยังเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้การดำรงชีวิตประจำวันของตนเอง เพื่อเป็นการสื่อสารกับผู้อื่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3.4 การสอนอ่าน

จุดมุ่งหมายของการสอนอ่านมีหัวข้อดังต่อไปนี้

1. สอนให้เด็กอ่านออกเสียงคือเด็กจะต้องอ่านออกทั้งออกเสียงและอ่านในใจ ผู้เรียนสามารถอ่านได้ถูกต้อง
2. สอนให้เด็กอ่านได้รวดเร็วจับใจความได้พร้อมทั้งนำสิ่งที่ได้ไปใช้ประโยชน์
3. สอนให้เด็กรู้จักแสวงหาความรู้ ความเพลิดเพลินโดยใช้การอ่านและมีนิสัยรักการอ่าน และการสอนอ่าน นั้นมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่สุด คือ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต แต่ก่อนที่จะถึงขั้นนำผู้อ่านจะต้องฝึกให้อ่านออกและอ่านให้คล่องเสียก่อน (สนิท สัตโยภาส. 2526 : 75)

อภิขญา สวัสดิ์ (2546 : 18) การสอนอ่านเบื้องต้น ครูจะต้องมีความเข้าใจในตัวผู้เรียน และมีจุดมุ่งหมายในการสอนเพื่อจะได้ดำเนินการสอนให้ตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนั้นจุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่องการอ่านในวิชาภาษาไทยระดับประถมศึกษาปีที่ 1-2 ตามหลักสูตรสำหรับเด็กพิเศษ (กลุ่ม ก) 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2529) มีดังต่อไปนี้

1. ดูภาพง่าย ๆ แล้วตอบคำถามได้ว่าเหมือนหรือต่างเป็นอะไร หายไป อะไร เกลินมา
2. ชี้และเคลื่อนสายตาจากซ้ายไปขวาได้
3. ตอบคำถามเกี่ยวกับศัพท์ในชีวิตประจำวันได้
4. ตอบคำถามเรื่องราวสั้น ๆ ได้
5. วางอิริยาบถถูกต้องในการใช้หนังสือ
6. อ่านออกเสียงได้
7. อ่านในใจได้

8. มีทักษะเบื้องต้นในการอ่านออกเสียงคำง่าย ๆ ได้ถูกต้อง
  9. อ่านคำที่กำหนดให้เรียนได้
  10. นำทักษะในการอ่านออกเสียงไปใช้ในการเรียนวิชาอื่น ๆ ได้
- (กรมสามัญศึกษา. 2529 : 6-7)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การสอนอ่าน เป็นการสอนให้เด็กได้ออกเสียงของคำได้ชัดเจน ถูกต้องตามตัวอักษรของตัวพยัญชนะไทย และการสอนอ่านให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะต้องสอนจากง่ายไปหายาก สอนด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น การอ่านออกเสียงที่ถูกต้อง การอ่านเป็นคำ การอ่านจากรูปภาพประกอบ การอ่านจากบัตรคำ การอ่านจากหนังสือ การร้องเพลง และการอ่านจากหนังสือ การสอนต่าง ๆ ที่ครูจัดประสบการณ์สอนอ่านให้กับเด็กการสอนอ่านต้องมีจุดประสงค์ที่ชัดเจน เพื่อเด็กจะได้มีประสบการณ์อ่านที่ถูกต้องและมีคุณภาพต่อไป

3.5 ปัญหาและข้อบกพร่องในการอ่าน

ปัญหาสำคัญที่มีผลต่อการอ่านในปัจจุบันการสอนอ่านมักไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เพราะมีปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องหลายประการ คือ

1. ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวครูไม่เข้าใจวิธีการสอนอ่านอย่างแท้จริง ส่วนมากจะกำหนดวัตถุประสงค์ให้นักเรียนอ่านเรื่อง โดยไม่มีวัตถุประสงค์อื่น ซึ่งถ้าครูผู้สอนให้นักเรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการอ่านในลักษณะต่างๆ ตามความสามารถนักเรียนก็จะนำวิธีการอ่านไปใช้ประโยชน์ ในการเรียนครุภาษาไทยมีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอนอ่านไม่เพียงพอ เช่น จิตวิทยาการอ่านการวิเคราะห์ ระดับความสามารถในการอ่าน วิธีสอนอ่านตามจุดมุ่งหมาย เฉพาะสิ่งเหล่านี้ ควรมีการสอดแทรกความรู้ในหลักสูตรระดับปริญญาทางการศึกษา เพื่อจะนำความรู้มาพัฒนาตนเองและนักเรียนด้วย
2. ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนมาจากสังคมที่มีลักษณะแตกต่างกัน และมีระดับความสามารถในการอ่านแตกต่างกันด้วย บางคนอาจมีปัญหาทางครอบครัวไม่ได้รับ การดูแลเอาใจใส่จากบิดามารดา ในทางตรงกันข้ามก็มีนักเรียนอีกจำนวนหนึ่งที่บิดามารดาและผู้ปกครองเอาใจใส่ดี เมื่อมาอยู่ห้องเรียนเดียวกัน ระดับความสามารถในการอ่านและประสบการณ์ทางภาษาจึงย่อมแตกต่างกัน ทำให้ครูต้องพยายามจัดกิจกรรมการสอนให้เหมาะสมกับลักษณะและความสามารถของแต่ละคน สภาพแวดล้อมทางครอบครัวมิใช่จะเป็นปัญหาสำหรับนักเรียนเท่านั้น บางคนยังมีปัญหาทางด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ซึ่งมีผลทำให้การอ่านไม่พัฒนาตามระดับชั้นเรียน และอายุของนักเรียน (อรัญญา เชื้อทอง, 2546 : 24)

อรรถญา เชื้อทอง (2546 : 25) ปัญหาการอ่านที่สำคัญประการแรกจะอยู่ที่ตัวครูผู้สอน โดยเฉพาะการอ่านออกเสียงซึ่งครูควรอ่านให้ถูกต้องออกเสียงคำควบกล้ำที่มี ร ล ว ควบกล้ำ และออกเสียง ร ล ให้ถูกต้องอีกเช่นกัน ซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก อีกทั้งถ้าครูสามารถ จัดหาหรือผลิตสื่อการสอนที่ใช้ในการพัฒนาการอ่านมาใช้สอนเด็กก็จะทำให้เด็กพัฒนาการ อ่านได้ดีขึ้น ถึงแม้ว่าปัญหาบางประการจะอยู่ที่ตัวเด็ก ด้านร่างกาย ระดับสติปัญญา ความ เอาใจใส่จากบิดามารดา ตลอดจนสิ่งแวดล้อมของเด็กก็ตาม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ปัญหาและข้อบกพร่องในการอ่านมาจากสิ่งแวดล้อมทาง ครอบครัวและตัวเด็กเอง สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูเป็น หัวใจสำคัญในการพัฒนาเด็กให้เด็กมีพัฒนาการด้านการอ่านดีขึ้น และเด็กสามารถนำความรู้ ในด้านการอ่านไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่าง มีความสุข

3.6 หลักการและทฤษฎีการสอนอ่าน

การเรียนการสอนมีหลักสำคัญควรยึด 3 ประการคือ

1. การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การวางเงื่อนไขใน การเรียนการสอนมีความมั่นคงถาวรในการเรียนอ่านอย่างเดี่ยว อาจไม่เพียงพอที่จะทำให้ นักเรียนอ่านหรือจำคำได้ ต้องอาศัยการเสริมแรงเข้าช่วยและครูควรคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคลในการใช้แรงเสริมด้วย
2. การหยั่งเห็น (Insight) เป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยฉับพลันของเด็กแต่เกิด หลังจากที่ได้ลองผิดลองถูกมาแล้วหลายครั้ง เช่นเด็กเห็นคำว่า กิน มาก่อนแล้วมาพบคำว่า บิน เด็กก็จะอ่านว่ากิน แต่เมื่อได้รับการสอนที่ถูกต้องเป็นประสบการณ์แก่เด็กเล็กก็จะอ่านคำ ว่า บิน ได้ถูกต้อง
3. ทฤษฎีพัฒนาการของเปียเจต์ สรุปว่า ความรู้คือประสบการณ์ที่ได้รับและ สะสมมาแล้วในอดีต กล่าวคือ เมื่อเด็กมีปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกแล้ว ได้ผลลัพธ์ ออกมาก็จะเก็บสะสมผลลัพธ์นั้นไว้ในตัวเองเมื่อเด็กพบเห็นเหตุการณ์เช่นเดิมอีก เด็กจะ คาดหวังทันทีว่า ผลลัพธ์ควรจะออกมาเหมือนที่เคยเป็นมาแล้ว เด็กจะค่อย ๆ ประสมประสาน ความรู้ใหม่ กับความรู้เก่าเข้าด้วยกันเป็นประสบการณ์ที่จะก่อให้เกิดความคิดต่าง ๆ ไปใช้ในการ ทำปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เด็กพบครั้งต่อไป (Carroll. 1964 : 118) อ้างในอภิญา สวัสดิ์ (2546 : 19)

ตามทฤษฎีของเพียเจต์ มีขั้นตอนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาการอ่านดังนี้
ทฤษฎีที่ 1 ความสัมพันธ์ของพัฒนาการทางกาย และจิตวิทยา ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กันนับแต่เด็กเริ่มปฏิสนธิ ได้แก่ ระบบเซลล์ประสาทและเซลล์สมองเลี้ยงดูของพ่อแม่ในเรื่องสุขภาพอนามัยการให้อาหาร การปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

ทฤษฎีที่ 2 การช่วยส่งเสริมให้ประสบการณ์ในเรื่องการจัดสิ่งแวดล้อมแก่เด็ก เพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโตทางสติปัญญากระบวนการเรียนรู้และความเฉลียวฉลาด

ทฤษฎีที่ 3 การประสมกลมกลืนระหว่างการจัดประสบการณ์ทางภาษาใน ส่วนกว้างๆ เพื่อเสริมประสบการณ์ และเพื่อพัฒนาในทางการอ่านกิจกรรมทางภาษาต่างๆ เช่น การเล่านิทาน การท่องกลอน การร้องรำทำเพลง เป็นกิจกรรมที่ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนที่ เห็นสมควรว่าจะนำมาสอนให้เด็กในระยะใด ซึ่งจะช่วยให้เด็กอ่านได้เพิ่มขึ้นการให้แรงเสริม ควบคู่กันไปกับการสอนอ่านจึงเป็นสิ่งจำเป็น (อภิขญา สวัสดิ์, 2546 : 19)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักการและทฤษฎีการสอนอ่าน การเสริมแรงให้กับเด็ก เป็นสิ่งสำคัญ ที่ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านการอ่านดีขึ้น และสิ่งแวดล้อมในครอบครัวหรือ ตัวเด็กเองที่จะช่วยในการพัฒนาการอ่านของเด็กแต่ละคนให้ดีขึ้น และการจัดประสบการณ์ใน ด้านการอ่านผู้สอนต้องดูความสามารถของเด็กแต่ละคนแล้ว ก็จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามความสามารถของเด็กเพื่อให้เด็กเกิดทักษะการเรียนรู้ในทักษะการอ่านต่อไป

3.7 วิธีการสอนอ่านและขั้นตอนในการสอนอ่าน

วิธีการสอนอ่านและขั้นตอนในการสอนอ่านครูผู้สอน จะต้องมียุทธศาสตร์ในการสอนเด็ก ที่หลากหลายเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้วิธีการอ่าน เช่น การอ่าน กระตุ้นให้เด็กได้อ่านการออก เสียงที่ง่ายๆ การพูดตามครู การร้องเพลง การเล่นเกม การใช้เทคนิควิธีการสอนอ่านจะทำให้ เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ในด้านการอ่านออกเสียงที่ถูกต้องชัดเจนเป็นการกระตุ้น ความสามารถและประสบการณ์ของเด็กได้มากขึ้น

การสอนอ่านออกเสียงครูควรดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

1. พิจารณาประเภทของข้อความที่จะนำมาอ่าน ข้อความแต่ละประเภท เช่น นิทาน สารคดี ข่าว และบทความที่ให้ความรู้สึกต่างๆ ย่อมมีวิธีการอ่านแตกต่างกัน ดังนั้น ครูจึงควรแนะนำให้นักเรียนพิจารณาข้อความก่อนการอ่านเพื่อให้รู้ว่าเป็นประเภทใด แล้วจึง พิจารณาต่อไปว่าจะอ่านอย่างไร โดยคำนึงถึงหลักสำคัญว่าการอ่านออกเสียงที่ตนจะอ่านนั้น จัดอยู่ประเภทใดใน 4 ข้อนี้

1.1 อ่านเพื่อให้ผู้ฟังซึ่งมีสารประเภทเดียวกันกับตนรับรู้

1.2 อ่านเพื่อเป็นการติดตามผลการอ่านในใจของตนเองว่าสามารถเก็บใจความ
ได้ครบถ้วนหรือไม่

1.3 อ่านเพื่อให้ผู้ฟังซึ่งไม่มีสารประเภทเดียวกันกับตนรับรู้

1.4 อ่านตามจุดมุ่งหมายที่ครูกำหนด เช่น อ่านบทละคร บทต้นเต็น
บทละคร บทสนทนา ฯลฯ

2. แนะนำลักษณะของการอ่านออกเสียงที่ดี ควรคำนึงถึงหลักต่อไปนี้

2.1 ไม่รู้สึกระคายกายหรือเก้อเจินขณะอ่านออกเสียงต่อหน้าผู้อื่น

2.2 ออกเสียงชัดเจน และถูกต้องเพื่อให้ผู้ฟังจับใจความได้ถูกต้อง

2.3 ไม่อ่านข้ามหรืออ่านกระโดด ทำให้ผู้ฟังเข้าใจผิด เพราะใจความ
ไม่ต่อเนื่องกัน

2.4 เว้นวรรคตอนในการอ่านให้ถูกต้อง

2.5 ออกเสียงดังให้ได้ยินทั่วถึง

2.6 อ่านใส่ความรู้สึกตามบทของผู้เรียน โดยพิจารณาตามประเภทของ

สารที่อ่าน

3. จัดกิจกรรมการอ่านออกเสียง ควบคู่กับการอ่านในใจ หมายความว่า
เมื่อมีการอ่านในใจ ควรมีการอ่านออกเสียงต่อกันไป เพื่อให้นักเรียนแลเห็นความแตกต่าง
เป็นการฝึกความถูกต้องในการอ่านออกเสียง และเป็นการช่วยทำให้กิจกรรมการสอนอ่านมี
ความสมบูรณ์มากขึ้น

4. การเตรียมสื่อเพื่อใช้ในการอ่านออกเสียง มีหลายวิธีดังนี้

4.1 นักเรียนเป็นผู้เตรียมสื่อ เช่น แต่งบทละคร หรือนิทาน หาช่าว และ
ข้อความอื่น ๆ แล้วนำมาอ่านออกเสียง

4.2 ครูเตรียมนิทานที่ตรงกับความสนใจของนักเรียน สื่อที่นำมาใช้อ่านออก
เสียงจะต้องคำนึงถึงความยากง่ายให้เหมาะสมกับความสามารถในการอ่านของนักเรียน และ
จะต้องไม่เหมาะสมกับความสามารถในการอ่านของนักเรียน และจะต้องไม่ยาวจนเกินไป
เพราะมุ่งที่จะให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้อ่าน หากมีคำที่นักเรียนอ่านออกเสียงไม่ถูกต้อง
ควรให้เปิดพจนานุกรมทุกครั้งเพื่อตรวจดู เสียงอ่านของคำที่ถูกต้องต่อไป

5. วิธีฝึกอ่านออกเสียง ควรดำเนินการในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

5.1 อ่านออกเสียงพร้อมกันเป็นกลุ่ม ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ

5-6 คน ให้มีนักเรียนที่ซื่อยากับนักเรียนที่กล้าแสดงออกคละกัน เพื่อฝึกให้คนที่ขี้อายไม่กล้าแสดงออกเกิดความเชื่อมั่นและไม่รู้สึกเคอะเขิน ครูพิจารณาความพร้อมเพรียง และความถูกต้อง เป็นประการสำคัญการอ่านในลักษณะนี้สามารถใช้เป็นกิจกรรมขั้นพื้นฐานของการฝึกอ่านประสานเสียง และการร้องเพลงประสานเสียง ได้เป็นอย่างดี

5.2 อ่านออกเสียงเป็นรายบุคคลตามข้อความหรือบทเรียนที่กำหนดให้ซึ่งมีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง วิธีการอ่าน ครูควรแจกบทอ่านก่อนลงมืออ่านออกเสียง เพื่อให้ฝึกอ่านคำยาก และเว้นวรรคตอนในการอ่านให้ถูกต้อง นอกจากนั้นให้นักเรียนฝึกการเน้นเสียง และใส่อารมณ์ประกอบการอ่านตามข้อความที่กำหนดไว้ ครูอาจจัดทำเป็นเวทีสำหรับผู้ที่จะอ่าน ออกเสียงหรืออาจมีฉากประกอบเพื่อให้เลอคุณค่าและสนุกสนานสำหรับผู้ร่วมกิจกรรม

5.3 ให้ดูตัวอย่างจากผู้ใหญ่ที่อ่านออกเสียงดี เพื่อฝึกหัดตามแบบอย่าง เช่น โฆษณาอ่านข่าวโทรทัศน์ ตลอดจนผู้ที่มีชื่อเสียงในการอ่านออกเสียงบทความต่างๆ สิ่งสำคัญที่จะต้องเน้นคือการอ่านที่จะได้ผลดีนั้นต้องมีการฝึกฝนทุกวัน (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2542 : 156-158)

ขั้นตอนการสอนอ่านมีหัวข้อดังนี้

1. ขั้นเตรียม ได้แก่ การเตรียมตัวที่จะสอนนับตั้งแต่เด็กก้าวเข้าโรงเรียนในวันแรกรวมถึงการปฐมนิเทศ เด็กการพัฒนาความพร้อมและการแก้ไขช่วยเหลือให้เด็กได้เรียนและได้เล่นร่วมกันไปด้วย

1.1 การเตรียมการอ่าน ถือว่าเป็นการเริ่มงานในขั้นการปรับพื้นฐานภาษาพูด กิริยา มารยาท และระเบียบในการอยู่ร่วมกัน โดยใช้การฟัง การพูด ในการเตรียมตัวเด็ก การสังเกตการเรียนชื่อ สิ่งของ สภาพแวดล้อมทั่วไปทั้งในโรงเรียน และทางบ้าน ตลอดจนการเล่าถึงกิจวัตรประจำวัน

1.2 การพัฒนาและตรวจสอบความพร้อมในการอ่าน เช่น การสังเกตความเหมือน ความแตกต่างๆ ความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อกับสายตา การฝึกกล้ามมือ การเล่นเกม การขับร้อง การฝึกกวาด ปั่น พับกระดาษ เพื่อนำไปสู่การพูด การฟังได้อย่างกว้างขวาง

1.3 การฝึกอ่าน เริ่มนับตั้งแต่การฝึกอ่านพจนานุกรมภาพ (พยัญชนะ) พจนานุกรมเสียง (สระ) การฝึกนึกคำที่เริ่มด้วยพยัญชนะกันหรือเสียงพร้อมกับการช่วยเหลือแก้ไขอย่างใกล้ชิดจากครูผู้สอนไปด้วย

1.4 ฝึกอ่านบัตรคำประกอบภาพ และบัตรประโยคประกอบภาพเรื่องราวหรือ

นิทานสั้น ๆ โดยฟังจากครูอ่านหนังสือ และเปิดให้ดูภาพไปด้วย

1.5 ฟังฟังครูเล่นนิทานพื้นบ้าน เด็กฝึกพูดหรืออ่านตามครูและฝึกให้เด็กที่ฟังเล่าเรื่องอย่างย่อ ๆ ได้

1.6 ฟังท่องจำและบทประพันธ์ง่าย ๆ ต่อคำสัมผัสหรือคำคล้องจองเป็นตอน ๆ

2. ขึ้นเริ่มอ่าน หมายถึง การเริ่มอ่านหนังสือที่เป็นเรื่องราวสั้น ๆ นิทาน กิจวัตรประจำวัน โดยใช้วิธีจำรูปคำ และภาพประกอบ

2.1 ฟังอ่านคำ และประโยคประกอบภาพ

2.2 ฟังอ่านประโยค และเรื่องราวโดยอาศัยภาพประกอบช่วย

2.3 ฟังอ่านนิทานสั้น ๆ หรือเรื่องราวที่ครู และนักเรียนจัดเตรียมหรือแต่งขึ้น หรือแผนภูมิประสบการณ์ที่ช่วยขยายประสบการณ์

2.4 ฟังให้ใช้การเทียบคำเทียบประโยค เพื่อใช้ประโยชน์ในการอ่าน

3. ขึ้นอ่านหนังสือ แยกหรือมีความก้าวหน้าในการอ่าน ได้แก่ สามารถใช้การอ่านได้ยาวนานขึ้น โดยสามารถใช้วิธีสะกดตัวผสมคำช่วยในการอ่านคำแปลก ๆ ใหม่ ๆ

3.1 ฟังอ่านนิทานเรื่องราว เหตุการณ์ และกิจวัตรประจำวันที่ใช้คำแปลก ๆ

3.2 ฟังอ่านนิทานที่ยาวขึ้น และสามารถเล่าเรื่องราวลำดับเหตุการณ์ได้

3.3 ฟังอ่านบทประพันธ์สั้น ๆ โดยการรู้จักลงจังหวะสัมผัส

3.4 ฟังอ่านเรื่องราวบทความ และสามารถจำรูปคำเทียบคำ สะกดคำ ใช้เทคนิคการเดารูปประโยค และเข้าใจความหมายได้

3.5 ฟังอ่านแบบเก็บใจความ และสามารถประเมินตัวละคร บทความต่าง ๆ ได้ดี จนนำไปใช้แสดงความคิดเห็นรายงานได้

4. ขึ้นเสริมสร้างนิสัยในการอ่านที่ดี หมายถึง สามารถอ่านในใจได้เร็ว สามารถอ่านเพื่อค้นคว้าหาคำตอบ หาความเพลิดเพลินจากการอ่านโดยวิธีอ่านคร่าว ๆ

4.1 ฟังอ่านในใจ และมีความสนใจในการอ่าน อ่านหนังสือได้หลายรสหลายประเภท

4.2 ฟังอ่านหนังสืออ่านประกอบเพื่อค้นหาสาระสำคัญ

4.3 ฟังอ่านแบบคร่าว ๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่สนใจและเก็บสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน ประเมินเรื่องราว และวิจารณ์หนังสือที่อ่านได้

5. ขึ้นอ่านหนังสือได้อย่างกว้างขวาง หมายถึง สามารถเล็งเห็นคุณค่าประโยชน์

ของการอ่านเกิดรสนิยมในการอ่านหนังสือประเภทใด ประเภทหนึ่ง มีความสนใจในรสนิยมวรรณคดี เริงรมย์ และสารคดี จนสามารถหยิบยกส่วนดีเด่นขึ้นอ้างอิงชักชวนให้ผู้อื่นสนใจภาษาได้ จะเห็นได้ว่า การอ่านมี 2 ประเภท คือ การอ่านในใจ และการอ่านออกเสียง การสอนอ่านที่ดี ครูผู้สอนต้องรู้จักหาข้อความหรือคำที่จะให้เด็กอ่านต้องเป็นสิ่งที่น่าสนใจ และเร้าความสนใจให้เด็กอยากอ่าน ก่อนอ่านออกเสียงควรให้เด็กอ่านในใจก่อน เพื่อการอ่านออกเสียงที่ถูกต้อง การฝึกอ่านออกเสียง ควรฝึกกลุ่มก่อน เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นก่อนที่จะฝึกอ่านเป็นรายบุคคลนอกจากนั้นการสอนอ่านที่ดีควรมีขั้นตอนการสอน โดยเริ่มจากขั้นเตรียมการอ่าน ขั้นเริ่มอ่าน ขั้นอ่านหนังสือแตก ขั้นเสริมสร้างนิสัยในการอ่าน ตลอดจนขั้นอ่านหนังสือได้ แต่ในเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ครูผู้สอนควรเริ่มจากขั้นเตรียมการอ่านและให้อ่านได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้เป็นผู้ที่มีนิสัยรักการอ่าน (บันลือ พฤษะวัน . 2532 : 113-118)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า วิธีการสอนอ่านและขั้นตอนในการสอนอ่าน ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงวิธีการสอนอ่านที่เป็นขั้นตอน ขั้นเตรียมตัวที่จะสอน อ่านให้กับเด็ก ขั้นเริ่มอ่านหนังสือที่เป็นเรื่องราวสั้น ๆ ขั้นอ่านหนังสือสะกดตัวผสมคำ ขั้นเสริมสร้างนิสัยในการอ่านที่ดี การสอนอ่านให้กับเด็กถือการสอนเป็นหัวใจสำคัญในการสอนอ่านสื่อที่เป็นรูปภาพบัตรคำสื่อของจริง เช่น ผลไม้สด รูปภาพประกอบการสอน หนังสือรูปภาพต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะสอนสื่อ การเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญให้การสอนอ่านให้กับเด็ก เพราะเด็กจะเริ่มอ่านจากรูปภาพก่อนจึงจะอ่านตัวอักษรตัวพยัญชนะไทยได้ถูกต้อง

3.8 การสอนอ่านภาษาไทย

หลักสูตรวิชาภาษาไทย

หลักสูตรวิชาภาษาไทยมีความจำเป็นที่ทุกคนต้องได้เรียนรู้เพื่อที่จะนำความรู้ในทักษะการอ่านไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นในสังคม หลักสูตรวิชาภาษาไทยจึงจำเป็นกับทุกเพศทุกวัย ต้องเรียนรู้ในทักษะการอ่านภาษาไทยที่ถูกต้อง และชัดเจนในการอ่าน

หลักสูตร พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้จัดหมวดประสบการณ์ให้นักเรียนเป็น 5 กลุ่ม วิชาคณิตศาสตร์ ควบคู่ไปกับวิชาภาษาไทย จัดอยู่ในกลุ่มทักษะ ถือว่าเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ อันแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวิชาทั้งสองในฐานะเป็นวิชาพื้นฐานในการเรียนวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตรจึงกำหนดให้ในระยะเริ่มแรก ของการเข้ากับการศึกษาอัตราเวลาเรียนของวิชาในกลุ่มนี้จึงสูงกว่าอัตราเวลาเรียนของวิชาในกลุ่มนี้จึงสูงกว่าอัตราเรียนของวิชาในกลุ่มอื่น คือ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 อัตราเวลาเรียนกลุ่มทักษะมี

ประมาณร้อยละ 50 ในขณะที่กลุ่มอื่น มีอัตราเวลาเรียนไม่เกินประมาณร้อยละ 25 เช่นเดียวกัน ในขณะที่กลุ่มอื่นมีอัตราเวลาเรียนไม่เกินประมาณร้อยละ 25 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 อัตราเวลาเรียนกลุ่มทักษะมีประมาณร้อยละ 25 ในขณะที่กลุ่มอื่นมีอัตราเวลาเรียนไม่เกินร้อยละ 25 เช่นเดียวกัน ส่วนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ถือว่านักเรียนมีพื้นฐานพอสมควรแล้วจึงกำหนดอัตราเวลาเรียนไว้ประมาณร้อยละ 25 (ดวงเดือน อ่อนน่วม. 2537 : 1-2)

จุดประสงค์วิชาภาษาไทย ภาษาไทยมีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ การเรียนการสอนภาษาไทยมุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางภาษาทั้งในด้านการฟัง การพูด อ่าน และเขียนตามควรแก่วัยเห็นคุณค่าของภาษา สามารถใช้เครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ และมีเหตุผล จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยมีความรู้ความเข้าใจ หลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา
2. สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ทั้งการรับรู้และถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล
3. สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจนสามารถใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้
4. มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกอ่านหนังสืออ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือสื่อมวลชนและแหล่งความรู้อื่น
5. สามารถใช้ประสบการณ์จากการเรียนภาษาไทยมาช่วยในการคิดตัดสินใจ แก้ปัญหาและวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล
6. มีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทย และวรรณคดีทั้งในด้านวัฒนธรรมประจำชาติ และการสร้างเสริมความงามในชีวิต (กรมวิชาการ. 2520 : 7)

การสอนภาษาไทยปัจจุบันเปลี่ยนแนวคิดไปจากเดิมไม่เน้นการอ่านออกเขียนได้เพียงอย่างเดียว แต่จะเน้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้ภาษาในการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตและปัญหาของสังคม เน้นการสอนภาษาในฐานะเครื่องมือของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้มาใช้พัฒนาตนเอง นอกจากนั้นยังต้องสอนภาษาเพื่อพัฒนาความคิด ผู้เรียนที่มีความคิดจะต้องมีประสบการณ์

และประมวลคำมากพอที่จะสร้างความคิดได้ลึกซึ้งและคิดได้อย่างชาญฉลาดรอบคอบ ขณะเดียวกันการสอนภาษาไทยจะต้องเน้นการรักษาภาษาไทย ในฐานะเป็นวัฒนธรรมและ ถ่ายทอดวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ในรูปของหลักภาษา ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์การใช้ ภาษาวรรณคดีและวรรณกรรมผู้เรียนจะต้องมีทักษะการใช้ภาษาได้ถูกต้อง สละสลวยตาม หลักภาษา อ่านวรรณคดีบรรพบุรุษได้สร้างสรรค์และตั้งสมมติฐาน และอ่านวรรณกรรม ต่าง ๆ เพื่อการศึกษาเรื่องราวของชีวิตที่จะทำให้ชีวิตทัศน์โลกทัศน์ของผู้อ่านกว้างขวางเข้าใจ สภาพสังคม และวัฒนธรรมทั้งในอดีตปัจจุบัน และสังคม ในอนาคตรวมถึงการศึกษาภูมิ ปัญญาทางภาษาในท้องถิ่นต่าง ๆ (โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี สำนัก บริหารงานการศึกษาพิเศษ 2546 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2548 สำนักบริหารงานการศึกษา พิเศษ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. 2548 : 1)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักสูตรวิชาภาษาไทย มีความจำเป็นต่อการเรียนรู้เป็น เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น และแสวงหาความรู้ให้กับตนเอง เพื่อนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. สื่อการเรียนการสอน

4.1 ความหมายของสื่อการเรียนการสอน

นิรุต ถึงนาค และคณะ (2540 : 137) สื่อการเรียน หมายถึง วัสดุเครื่องมือ อุปกรณ์ ทุกชนิด รวมทั้งวิธีการที่ผู้สอนจะนำไปใช้ในการสอน เพื่อสื่อความหมายตามวัตถุประสงค์ใน การถ่ายทอดของผู้สอนไปยังผู้เรียน

สุรกานต์ จังหาร (2546 : 207) สื่อการเรียน หมายถึง ที่มีการเปลี่ยนแปลง ผุพังหมด ไปได้ วัสดุที่เป็นสื่อทั้งประเภทที่ใช้เองตามลำพัง ตัวของมัน และประเภทที่ต้องใช้ประกอบ กับเครื่องมือ ประเภทที่ใช้ได้ตามลำพัง เช่น แผนภูมิ แบบเรียน ตำรา แผนที่ บัตรคำ กระเป๋าหนัง ดินน้ำมัน ฯลฯ และประเภทที่ต้องใช้ประกอบกับเครื่องมือ หรืออุปกรณ์อื่น ๆ เช่น ภาพยนตร์ แผ่นสไลด์ แผ่นโปร่งใส ฯลฯ

4.2 ทักษะการใช้สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนเปรียบได้กับมือที่สามของครู เพราะครูสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องทุ่นแรง ช่วยเสริมให้การสอนน่าสนใจ และลดพลังงานงานที่ครูต้องพูดอธิบายให้น้อยลงได้ เป็นการ ประหยัดเวลาการสอนลง สื่อการเรียนจะช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ช่วยสร้างความ

เข้าใจให้ชัดเจนขึ้น และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ตลอดจนจำได้นาน สื่อการสอนแบ่งได้เป็นสื่อประเภทวัสดุ เช่น ของจริง ของจำลอง รูปภาพ บัตรคำ แผนภูมิ แผนที่ หนังสือ ฯลฯ สื่อประเภทอุปกรณ์ เช่น เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ โทรทัศน์ เครื่องบันทึกเสียง วิทยุ ฯลฯ และสื่อประเภทวิธีการ ได้แก่ กิจกรรมทุกอย่างที่ครูหรือนักเรียนจัดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน เช่น การสาธิต การแสดงบทบาทสมมุติ การแสดงละคร การเชิดหุ่น การศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ เนื่องจากสื่อมีหลายประเภท ผู้สอนจึงต้องเลือกใช้เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหา วิชา จุดประสงค์ของบทเรียน ลักษณะของผู้เรียน และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ

4.3 ประโยชน์ของสื่อการสอน

สื่อการสอนให้ประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอน ดังนี้

สื่อกับผู้เรียน

1. เป็นสื่อที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนที่ยุ่งยาก ซับซ้อนได้ง่ายขึ้น ในระยะเวลาอันสั้น และสามารถช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้น ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว
2. สื่อจะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจกับผู้เรียน ทำให้เกิดความสนุกและไม่เบื่อหน่ายการเรียน
3. การใช้สื่อจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกัน และเกิดประสบการณ์ร่วมกันในวิชาที่เรียนนั้น
4. ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์อันดีในระหว่างผู้เรียนด้วยกันและกับผู้สอนด้วย
5. ช่วยสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์จากการใช้สื่อเหล่านั้น
6. ช่วยแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยการจัดให้มีการใช้สื่อในการเรียนการสอนรายบุคคล

สื่อกับผู้สอน

1. การใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการเรียนการสอน ช่วยให้บรรยากาศในการเรียนน่าสนใจยิ่งขึ้น ทำให้ผู้สอนมีความสุขสนุกสนานในการสอนมากกว่าวิธีการที่เคยใช้การบรรยายแต่เพียงอย่างเดียว เป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตัวเองให้เพิ่มขึ้นด้วย
2. สื่อจะช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอนในด้านการเตรียมเนื้อหา เพราะ

บางครั้งอาจให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาจากสื่อได้เอง

3. เป็นการกระตุ้นให้ผู้สอนตื่นตัวอยู่เสมอในการเตรียมและผลิตวัสดุใหม่ ๆ เพื่อใช้เป็นสื่อการสอน ตลอดจนคิดค้นเทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนรู้น่าสนใจยิ่งขึ้น (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2540 : 182) อย่างไรก็ตาม สื่อการสอนจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อผู้สอนได้นำไปใช้อย่างเหมาะสมและถูกวิธี ก่อนที่จะนำสื่อแต่ละอย่างไปใช้ ผู้สอนจึงควรที่จะได้ศึกษาถึงลักษณะและคุณสมบัติของสื่อการสอน ข้อดีและข้อจำกัดอันเกี่ยวข้องกับตัวสื่อและการใช้สื่อแต่ละอย่าง ตลอดจนการผลิตและการใช้สื่อให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การจัดกิจกรรมการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าประโยชน์ของสื่อการสอน มีความสำคัญต่อครูและนักเรียน ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เด็กสามารถเข้าใจในบทเรียนที่ครูจัดประสบการณ์ให้ได้ดี

5. การสอนอ่านโดยใช้สื่อฉลากอาหาร

วิธีการสอนอ่านโดยใช้สื่อฉลากอาหารมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

1. ครูกับนักเรียนสนทนาเกี่ยวกับการอ่านตามซองฉลากอาหาร ยำยำ
2. ครูทดสอบนักเรียนก่อนเรียนด้วยวิธีการให้นักเรียนอ่านจากซองฉลาก

อาหารยำยำ

3. ครูประเมินความสามารถในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนก่อนเรียน โดยใช้หนังสือเรียนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนทำการทดสอบการอ่านจากการใช้สื่อฉลากอาหารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อนำมาพัฒนาทักษะการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ จากนั้นผู้วิจัยก็ประเมินความสามารถในการอ่านจากสื่อฉลากอาหาร ถ้านักเรียนอ่านได้ให้ 1 คะแนน ถ้านักเรียนอ่านไม่ได้ให้ 0 คะแนน ถ้านักเรียนอ่านได้ให้ 1 คะแนนถือว่าผ่าน คำที่กำหนดไว้ ถ้านักเรียนอ่านไม่ได้ให้ 0 คะแนนถือว่าไม่ผ่าน คำที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 2 ขั้นสอน

1. ครูอธิบายวิธีการอ่านให้นักเรียนฟัง
2. ครูชูซองฉลากอาหารยำยำให้นักเรียนดู
3. ครูอ่านตามซองฉลากอาหารยำยำให้นักเรียนฟัง

4. ครูพานักเรียนร้องเพลงอาหารน่ากิน
5. ครูให้นักเรียนฝึกอ่านจากซองฉลากอาหารยำยำและบัตรคำยำยำ
6. ครูให้นักเรียนอ่านคำยำยำแล้วจับคู่ยำยำกับรูปภาพของฉลากอาหารยำยำ
7. ครูให้นักเรียนอ่านคำยำยำแล้วเขียนตามตัวอย่างยำยำ
8. ครูให้นักเรียนอ่านคำยำยำแล้วเขียนคำยำยำตามคำบอก
9. ครูพานักเรียนไปซื้อยำยำที่ร้านค้าในศูนย์การศึกษาพิเศษ

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

1. ครูให้นักเรียนอ่านคำยำยำจากซองฉลากอาหารยำยำแล้วอธิบาย
2. ครูกับนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการอ่านคำจากซองฉลากอาหารยำยำ
3. ครูให้นักเรียนอ่านคำยำยำจากซองฉลากอาหารยำยำ 3 ใน 5 ครั้ง

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

1. ครูประเมินผลการอ่านของนักเรียนโดยใช้แบบฝึกหัดการอ่านภาษาไทย

แบบทดสอบ บันทึกการอ่าน (อภิขญา สวัสดิ์. 2546 : 4)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

บัวแก้ว บัวเย็น (2539 : บทสรุป) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาในระดับเรียนได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการสอนแบบรู้แจ้งกับการสอนตามคู่มือครู ผลสรุปพบว่าเรียนที่ได้รับการสอนแบบรู้แจ้งมีความสามารถทางการอ่านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

น้ำฝน นกมิ่ง (2546 : บทคัดย่อ) การศึกษาทักษะทางภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับได้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะภาษาโดยประยุกต์วิธีสอนแบบมุมประสบการณ์ภาษา ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะภาษาไทยโดยประยุกต์วิธีสอนแบบมุมประสบการณ์ภาษา อยู่ในระดับดี ทักษะภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ หลังการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะภาษาโดยประยุกต์วิธีสอนแบบมุมประสบการณ์ภาษาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประภาพร บุญธรรม (2546 : บทคัดย่อ) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการ

สอนแบบโรเซนไชนน์ ผลวิจัยสรุปพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ที่ได้รับการสอนแบบโรเซนไชนน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังได้รับการสอนอยู่ในระดับพอใช้ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่ได้รับการสอนแบบโรเซนไชนน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังได้รับการสอนสูงกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แสงเพชร เจริญราษฎร์ (2546 : บทคัดย่อ) การสร้างชุดการสอนอ่านคำศัพท์ภาษาไทยแบบ Web Based instruction (WBI) สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ในศูนย์การศึกษาพิเศษ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ชุดการสอนอ่านคำศัพท์ภาษาไทยแบบ WBI คำศัพท์ทั้ง 10 หมวด มีค่าประสิทธิภาพเฉลี่ย 80.14/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดนักเรียนมีความสามารถในการอ่านคำศัพท์ภาษาไทย หลังจากการศึกษาด้วยชุดการสอนอ่านคำศัพท์ภาษาไทยแบบ WBI สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมคิด บุญบูรณ์ (2546 : บทคัดย่อ) การศึกษาความสามารถด้านการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีการสอนอ่านตามแบบ ผลการวิจัยสรุป พบว่า เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ทางการอ่าน มีความสามารถในการอ่านภาษาไทย หลังจากได้รับการอ่านแบบสูงขึ้น เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านมีความสามารถในการอ่านภาษาไทย ก่อนและหลังจากการใช้วิธีการสอนอ่านตามแบบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิขญา สวัสดิ์ (2546 : บทคัดย่อ) การศึกษาความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการสอนอ่านคำภาษาไทยโดยใช้เกมฝึกทักษะ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยจัดอยู่ในระดับสูงและความสามารถในการอ่านหลังการสอนอ่านคำภาษาไทยใช้เกมฝึกทักษะสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรัญญา เชื้อทอง (2546 : บทคัดย่อ) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำยากของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่จัดการเรียนร่วมโดยใช้บทร้อยกรอง ผลการวิจัย พบว่า เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนอ่านคำยากโดยใช้บทร้อยกรองมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำยาก หลังการทดลองอยู่ในระดับดี เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนอ่านคำยาก โดยใช้บทร้อยกรองมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำยากก่อน และ หลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัจฉรา นาคทรัพย์ (2546 : บทคัดย่อ) การศึกษาความสามารถในการอ่านของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยวิธีการสอนอ่านเป็นคำ ผลการวิจัยพบว่า การสอนอ่านเป็นคำมีค่าประสิทธิภาพ 94.44/92.45 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยมีประสิทธิภาพ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ที่ได้รับการสอนอ่านเป็นคำมีความสามารถอ่านคำอยู่ในระดับดี เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ที่ได้รับการสอนอ่านเป็นคำมีความสามารถอ่านคำ หลังการสอนอ่านเป็นคำสูงกว่า ก่อน การสอนเป็นคำอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

สุภาพพรรณ สิงขรอาจ (2547 : บทคัดย่อ) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถที่แท้จริง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดกิจกรรมคำยภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถที่แท้จริงก่อนจัดกิจกรรมคำยภาษาไทย อยู่ในระดับปานกลาง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษาไทยที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงหลังการจัดกิจกรรมคำยภาษาไทยอยู่ในระดับสูงขึ้น

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เบสท์ (Best. 1969 : 3316-A ; อ้างถึงใน อรรถญา เชื้อทอง. 2546 : 49) ได้ศึกษาความสามารถในการอ่านโดยใช้โปรแกรมการฝึกกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 2-6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียน โดยการ ใช้โปรแกรมการฝึกมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านสูงและเห็นว่าผลดังกล่าวขึ้นอยู่กับโปรแกรมการฝึก ความเข้าใจในรายละเอียดและใช้โปรแกรมการฝึกและความเอาใจใส่ของครูด้วย

จอห์นสัน (Johnson. 1970 : 1520-B ; อ้างถึงใน อรรถญา เชื้อทอง. 2546 : 49) ได้ศึกษาการฝึกเพื่อสัมฤทธิ์ผลในการอ่านของเด็กที่เริ่มอ่านที่มีความสามารถในการอ่านและแตกต่างกันจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนระดับ 1 จำนวน 424 คน กลุ่มทดลองใช้โปรแกรมการฝึกอ่านกลุ่มควบคุมใช้กิจกรรมการฟังปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีความสามารถทางการอ่านภาษาไทยมากกว่าโดยเฉพาะเด็กที่มีพื้นฐานความรู้ทางภาษาดำเนินพัฒนาการทางภาษาดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

จูดี สเปรดบิวรี,จอห์น เอลกินส์อีริค (Julie Spreadbury John ElkinS Eric. 1992 - 1993 : 97 ; อ้างถึงใน สมคิด บุญบูรณ์. 2546 : 30) ได้ศึกษาการศึกษาการอ่านออกเขียนได้ของ

ครอบครัวในประเทศออสเตรเลีย เพื่อตรวจสอบการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเมื่ออ่านหนังสือด้วยกัน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 25 คนใช้ระยะเวลาในการทดลองเป็นเวลา 1 ปี โดยสำหรับเด็กใช้แบบประเมินทางภาษาและผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน ส่วนผู้ปกครองใช้วิธีการสัมภาษณ์ ครูใช้การสังเกตพฤติกรรมการอ่าน ผลการทดลองปรากฏว่า การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับเด็กเพิ่มประสิทธิภาพในการอ่านดีขึ้น

จากการวิจัยที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การสอนอ่านภาษาไทยด้วยวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ โดยใช้เทคนิคการสอนและสื่อการสอนต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับเนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน จะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยสูงขึ้น

บอนด์ และซิงเกอร์ (Bond and Thinker. 1957 : 9 ; อ้างถึงใน อัจฉรา นาคทรัพย์. 2546 : 27) ได้กล่าวถึงการอ่านคือเป็น การจำสัญลักษณ์ที่พิมพ์ เขียนสัญลักษณ์นี้กระตุ้นให้ผู้อ่านนึกถึงความหมายของคำโดยอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมา เป็นความหมายใหม่ที่เกิดขึ้น โดยการผสมผสานของสิ่งกับที่ผู้อ่านมีอยู่

รูบิน (Rubin. 1993: 6-7 ; อ้างถึงใน อัจฉรา นาคทรัพย์. 2546 : 27) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรวมทั้ง ความเข้าใจในบทอ่าน และรับรู้ถึงความหมายของคำโดยอาศัยกระบวนการคิดเพื่อสื่อความหมายของสัญลักษณ์ในบทอ่าน

คราวเลย์ (Crawley 1995 :14-15 ; อ้างถึงใน อัจฉรา นาคทรัพย์. 2546 : 28) กล่าวไว้ว่า การอ่าน เป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน ซึ่งรวมไปถึงความสามารถในการถอดความหมายจากสัญลักษณ์นั้น ๆ ในขณะที่ผู้อ่าน ได้รับจากสิ่งที่ผู้อ่านมองเห็น โดยใช้กระบวนการคิด ระลึกถึงคำต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับสิ่งที่มองเห็นแล้วสื่อความหมายจากสัญลักษณ์ที่อ่านได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทย สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้สื่อการสอนและวิธีการสอนต่าง ๆ จากที่ได้ศึกษาในผลงานวิจัย พบว่า ทักษะการอ่านสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาดีขึ้นอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้จะเห็นได้ว่าการพัฒนาทักษะการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีพัฒนาการดีขึ้นเป็นอย่างมากในระดับดี เด็กทุกคนพัฒนาได้ถ้าผู้สอนมีความตั้งใจที่จะพัฒนาในเด็ก เกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในสังคมต่อไป ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสามารถในการอ่านภาษาไทยสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้โดยใช้สื่อหลากหลาย